

กรมพัฒนาที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

2564

แนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสม
ตามฐานข้อมูลแผนที่เกษตรเชิงรุก

**AGRI-
MAP**

CHAI NAT

จังหวัดชัยนาท

คำนำ

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาได้มีการพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในด้านการเกษตรที่มีพลวัตค่อนข้างสูง และมีผลกระทบต่อประชากรจำนวนมาก กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ตระหนักถึงการนำระบบข้อมูลข่าวสารที่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับภาคการเกษตรได้มีการเข้าถึงที่สะดวกโดยเฉพาะเกษตรกร จึงได้มอบหมายให้กรมพัฒนาที่ดินเป็นหน่วยงานหลักจัดทำ “แนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสมตามฐานข้อมูลแผนที่เกษตรเชิงรุก (Agri-Map)” ของแต่ละจังหวัดขึ้น

Agri-Map คือ แผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก โดยบูรณาการข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรจากทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำหรับใช้เป็นเครื่องมือบริหารจัดการการเกษตรไทยอย่างมีประสิทธิภาพครอบคลุมทุกพื้นที่ มีการปรับข้อมูลให้ทันสมัย และพัฒนาเพิ่มความสะดวกการใช้งานให้เกิดการเข้าถึงข้อมูลโดยง่าย พร้อมกับการติดตามข้อมูลความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้องและรอบด้าน ครอบคลุมการนำไปใช้ประโยชน์ทุกด้าน ที่สำคัญเป็นการนำเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้กับข้อมูลด้านการเกษตร ซึ่งสามารถตอบโจทย์การช่วยเหลือและแก้ปัญหาให้กับเกษตรกรในรายพื้นที่ ได้เป็นอย่างดี ใช้งานบนคอมพิวเตอร์หรือแท็บเล็ต ที่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตผ่านหน้าเว็บไซต์ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ www.moac.go.th/4policy-alltype-391191791794 หรือ <https://agri-map-online.moac.go.th/> ซึ่งจะมีเอกสารคู่มือการใช้ให้ศึกษาและสามารถดาวน์โหลดได้

แนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสมของแต่ละจังหวัดสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เช่น โครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ โครงการเกษตรอินทรีย์ โครงการบริหารจัดการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ (Zoning by Agri-Map) โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โครงการ Smart Farmer เป็นต้น และยังเป็นข้อมูลกลางในการปฏิบัติงานร่วมกันของหน่วยงานต่างๆ ในจังหวัด ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต่อไป

รูปเล่มเอกสารแนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสม จังหวัดชัยนาท
<http://www.ldd.go.th/Agri-Map/Data/C/cnt.pdf>

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
สารบัญ	ก
สารบัญตาราง	ข
สารบัญภาพ	ค
แนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสมของจังหวัด “ชัยนาท”	
1. ข้อมูลทั่วไป	1
2. การวิเคราะห์พืชเศรษฐกิจหลัก	5
2.1 ข้าว	6
2.2 อ้อยโรงงาน	11
2.3 มันสำปะหลัง	15
2.4 ยางพารา	19
3. พืชเศรษฐกิจอนาคตไกลของจังหวัด	23
4. แนวทางการส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจ	25
เอกสารอ้างอิง	29
ภาคผนวก	31

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 1	สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันของจังหวัดชัยนาท	4
ตารางที่ 2	พื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจที่มีพื้นที่ปลูกมาก 4 ลำดับแรกของจังหวัดชัยนาท	6
ตารางที่ 3	พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของข้าวรายอำเภอจังหวัดชัยนาท	8
ตารางที่ 4	พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตข้าว	10
ตารางที่ 5	พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของอ้อยโรงงานรายอำเภอ จังหวัดชัยนาท	12
ตารางที่ 6	พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตอ้อยโรงงาน	14
ตารางที่ 7	พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของมันสำปะหลังรายอำเภอ จังหวัดชัยนาท	16
ตารางที่ 8	พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตมันสำปะหลัง	18
ตารางที่ 9	พื้นที่ศักยภาพของที่ดินและพื้นที่ปลูกจริงของยางพารารายอำเภอจังหวัดชัยนาท	20
ตารางที่ 10	พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตยางพารา	22
ตารางผนวกที่ 1	ข้อมูลตำบลจำแนกรายอำเภอจังหวัดชัยนาท	33
ตารางผนวกที่ 2	พื้นที่ชลประทานจังหวัดชัยนาทจำแนกรายอำเภอ ตำบล	40
ตารางผนวกที่ 3	พื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินจำแนกรายอำเภอ ตำบล	42
ตารางผนวกที่ 4	กิจกรรมการเกษตรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรจังหวัดชัยนาท	43
ตารางผนวกที่ 5	ทะเบียนเกษตรกรปลูกพืชสมุนไพร จังหวัดชัยนาท	44
ตารางผนวกที่ 6	โรงงานและแหล่งรับซื้อสินค้าเกษตรในพื้นที่จังหวัดชัยนาท	45

สารบัญภาพ

		หน้า
ภาพที่ 1	หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินชัยนาท	35
ภาพที่ 2	หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินโคกกระเทียม	36
ภาพที่ 3	หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินเดิมบาง	37
ภาพที่ 4	หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินดงยางเอน	38
ภาพที่ 5	หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินลพบุรี	39
ภาพที่ 6	ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจข้าว จังหวัดชัยนาท	46
ภาพที่ 7	พื้นที่ปลูกข้าวบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดชัยนาท	47
ภาพที่ 8	ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจอ้อยโรงงาน จังหวัดชัยนาท	48
ภาพที่ 9	พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดชัยนาท	49
ภาพที่ 10	ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจมันสำปะหลัง จังหวัดชัยนาท	50
ภาพที่ 11	พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดชัยนาท	51
ภาพที่ 12	ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจยางพารา จังหวัดชัยนาท	52
ภาพที่ 13	พื้นที่ปลูกยางพาราบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดชัยนาท	53

1. ข้อมูลทั่วไป

จังหวัดชัยนาท มีพื้นที่ประมาณ 2,469.75 ตารางกิโลเมตร หรือ 1,543,591 ไร่ ตั้งอยู่ในภาคกลาง ตอนบนของประเทศ บนฝั่งซ้ายของแม่น้ำเจ้าพระยา และเป็นตอนเหนือสุดของภาคกลาง ประกอบด้วย 8 อำเภอ 53 ตำบล (ตารางผนวกที่ 1) ขนาดพื้นที่ใหญ่เป็นอันดับที่ 12 อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ ๑๙๕ กิโลเมตร ประชากรมากเป็นอันดับที่ 18 ของภาคกลาง จำนวนประชากร 322,477 คน (กรมการปกครอง, 2563)

1.1 อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ	อำเภอมโนรมย์ ติดต่อกับจังหวัดนครสวรรค์ อำเภอวัดสิงห์ ติดต่อกับจังหวัดอุทัยธานี
ทิศใต้	อำเภอสรรพยา และอำเภอสรรคบุรี ติดต่อกับจังหวัดสิงห์บุรี
ทิศตะวันออก	อำเภอเมืองชัยนาท และอำเภอมโนรมย์ ติดต่อกับจังหวัดนครสวรรค์ อำเภอสรรพยา ติดต่อกับจังหวัดสิงห์บุรี
ทิศตะวันตก	อำเภอหันคา และอำเภอเนินขาม ติดต่อกับจังหวัดสุพรรณบุรี อำเภอหนองมะโมง ติดต่อกับจังหวัดอุทัยธานี

1.2 ภูมิประเทศ

จังหวัดชัยนาท มีสภาพภูมิประเทศเป็นที่สูง ที่ราบ ที่ราบลุ่มและมีพื้นที่ลูกคลื่นลอนตื้น มีภูเขา สลับเป็นบางช่วง โดยมีลักษณะที่สูงจากทิศตะวันตกและทิศเหนือลาดสู่ที่ราบส่วนใหญ่ตอนกลางและตอนใต้ของจังหวัด ซึ่งเกิดจากการทับถมของตะกอนริมแม่น้ำเป็นเวลานานจนตื้นเขินกลายเป็นที่ราบ โดยสรุปแบ่งสภาพภูมิประเทศออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1) **บริเวณที่ราบลุ่ม** พื้นที่ประมาณร้อยละ 60 ของพื้นที่ทั้งหมด ได้แก่ พื้นที่ตอนกลาง ตอนใต้ และตะวันออกของจังหวัด มีลักษณะเป็นที่ราบจนถึงพื้นที่ลูกคลื่นลอนตื้น

2) **บริเวณที่ราบสลับเนินเขาเตี้ย** ประกอบด้วยพื้นที่ลูกคลื่นลอนตื้นถึงลูก สลับที่ราบและภูเขา ลูกรังกระจายอยู่ทั่วไป ลาดเทสู่ที่ราบภาคกลางครอบคลุมพื้นที่ทิศตะวันตกและด้านเหนือของจังหวัด

นอกจากลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบแล้ว ยังมีเนินเขาเล็ก ๆ ขนาดประมาณ 1-3 กิโลเมตร กระจายอยู่ทั่วไป ที่สำคัญ เช่น เขาธรรมามูล เขาพลอง เขาท่าพระ เขากระตี่ เขาไก่ห้อย เขาสารพัดดี เขาราวเทียน เขาแก้ว และเขาสรรพยา เป็นต้น

1.3 ภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศโดยทั่วไปของจังหวัดชัยนาท มีอุณหภูมิคล้ายคลึงกับจังหวัดใกล้เคียง ซึ่งอยู่ภายใต้อิทธิพลของลมมรสุมที่พัดผ่านประจำฤดู ทำให้สามารถแบ่งฤดูกาลออกได้ 3 ฤดู คือ

1) **ฤดูร้อน** เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนเมษายน ระยะเวลาเป็นช่วงว่างของฤดูมรสุม จึงมีลมจากทิศใต้และตะวันออกเฉียงใต้พัดปกคลุม ทำให้มีอากาศร้อนอบอ้าวโดยทั่วไป

2) **ฤดูฝน** เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ถึงกลางเดือนตุลาคม โดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นลมร้อนและชื้น พัดจากมหาสมุทรอินเดียผ่านอ่าวไทย ปกคลุมประเทศไทยทำให้มีฝนตกชุกโดยทั่วไป

3) **ฤดูหนาว** เริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคม ถึงเดือนกุมภาพันธ์ ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ จะพัดพาเอาความแห้งแล้งและความหนาวเย็นจากประเทศจีนเข้ามาปกคลุมประเทศไทย ทำให้มีอากาศหนาวเย็นโดยทั่วไป

1.4 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินจังหวัดชัยนาท แบ่งตามภูมิสัณฐาน ลักษณะทางธรณีวิทยา วัตถุประสงค์กำเนิดดิน ได้ดังนี้

1) **ที่ราบน้ำท่วมถึง (Flood plain)** ที่ราบริมแม่น้ำหรือลำธาร หน้าฝนหรือหน้าน้ำ มักมีน้ำท่วมเป็นครั้งคราว เป็นสภาพพื้นที่ที่เกิดจากการทับถมของตะกอนน้ำพา และมีตะกอนเพิ่มมากขึ้นหลังน้ำท่วม แบ่งเป็น

(1) **สันดินริมน้ำ (levee)** เป็นที่ดอน เกิดจากการทับถมของตะกอนน้ำพาบริเวณริมฝั่งแม่น้ำ เป็นสันนูนขนานไปกับริมฝั่งแม่น้ำ การระบายน้ำค่อนข้างดีถึงดี เนื้อดินค่อนข้างหยาบ อาทิ ชุดดินเชิงใหม่ (Cm)

(2) **ส่วนต่ำของสันดินริมน้ำ (Lower part of levee)** เป็นดินลุ่ม มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ ดินลึกมาก เนื้อดินร่วนหยาบถึงดินทรายแป้งละเอียด สีเทา น้ำตาลปนเทา การระบายน้ำค่อนข้างเลว อาทิ ชุดดินสรรพยา (Sa)

2) **ที่ราบตะกอนน้ำพา (Alluvial plain)** เป็นบริเวณที่ได้รับอิทธิพลของแม่น้ำหรือลำน้ำสาขา วัตถุประสงค์กำเนิดดินเป็นตะกอนน้ำพา (Alluvium) มีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบขนาดใหญ่สองฝั่งแม่น้ำ แต่ละฝั่งอาจมีที่ราบแบบขั้นบันไดหรือตะพักได้หลายระดับ แบ่งเป็น

(1) **ที่ราบลุ่มตะกอนน้ำพา** เป็นดินลุ่ม สภาพพื้นที่ราบเรียบ ดินลึกมาก เนื้อดินเหนียวละเอียด สีเทาและน้ำตาลปนเทา การระบายน้ำเลว เช่น ชุดดินชัยนาท (Cn) ชุดดินโคกกระเทียม (Kk) เป็นต้น

(2) **บริเวณตะพักลำน้ำระดับต่ำ (Low terrace)** เป็นที่ลุ่ม มีสภาพพื้นที่ราบเรียบ ดินลึกมาก เนื้อดินอาจเป็นดินเหนียวละเอียดถึงดินทรายแป้งละเอียด สีเทา น้ำตาลปนเทา และน้ำตาล มีจุดประสีต่างๆ การระบายน้ำค่อนข้างเลวถึงเลว เช่น ชุดดินเดิบบาง (Db) และชุดดินนครปฐม (Np) เป็นต้น

(3) บริเวณตะพักลำน้ำระดับกลางและระดับสูง (Middle and High terrace) เป็นที่ดอน มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาด ดินต้นถึงชั้นกรวดลูกรังถึงดินลึกมาก เนื้อดินเป็นดินร่วนหยาบ ดินร่วนละเอียดหรือดินร่วนปนชื้นส่วนหยาบมาก สีนํ้าตาล เหลือง นํ้าตาลปนแดง ไปจนถึงแดง การระบายน้ำดีปานกลางถึงดี เช่น ชุดดินตงยางเอน (Don) ชุดดินกำแพงเพชร (Kp) เป็นต้น

(4) ลานตะพักปูนมาร์ล (Marl terrace) เป็นที่ดอน มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาด เป็นดินต้นถึงชั้นปูนมาร์ลถึงดินลึกมาก เนื้อดินเป็นดินเหนียวถึงดินเหนียวปนชื้นส่วนหยาบมาก สีนํ้าตาลเข้มและดำ การระบายน้ำดี เช่น ชุดดินลพบุรี (Lp) ชุดดินตาคลี (Tk) เป็นต้น

3) ที่ลาดเชิงเขา (Piedmont) เขา (Hill) ภูเขา (Mountain) มีสภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดถึงเนินเขา ที่เกิดจากการที่หินผุพังสลายตัวอยู่กับที่หรือถูกเคลื่อนย้ายโดยแรงโน้มถ่วงของโลกในระยะทางใกล้ๆ และถูกควบคุมด้วยลักษณะของโครงสร้างทางธรณีวิทยา ส่วนใหญ่พบหินปะปนในหน้าตัดดินและลอยหน้า แบ่งตามลักษณะและชนิดของหินดังนี้

(1) พัฒนาจากกลุ่มหินตะกอนหรือหินแปรเนื้อหยาบหรือหินในกลุ่ม ส่วนใหญ่เป็นหินทรายและหินควอร์ตไซต์ ดินต้นถึงชั้นเศษหินหรือหินพื้นถึงดินลึกปานกลาง เนื้อดินเป็นดินร่วนหยาบถึงดินร่วนปนชื้นส่วนหยาบมาก สีนํ้าตาล นํ้าตาลปนเหลือง นํ้าตาลปนแดง จนถึงแดง การระบายน้ำดีพบเศษหินปะปนในหน้าตัดดินหรือบนผิวดิน เช่น ชุดดินท่ายาง (Ty) ชุดดินลาดหญ้า (Ly) เป็นต้น

(2) พัฒนาจากกลุ่มหินตะกอนหรือหินแปรเนื้อละเอียดหรือหินในกลุ่ม ส่วนใหญ่เป็นหินดินดานและหินฟิลไลต์ ดินต้นถึงชั้นเศษหินหรือหินพื้นถึงดินลึกปานกลาง เนื้อดินเป็นดินเหนียวละเอียดถึงดินเหนียวปนชื้นส่วนหยาบมาก สีนํ้าตาล นํ้าตาลปนแดง และนํ้าตาลปนเหลือง การระบายน้ำดีพบเศษหินปะปนในหน้าตัดดินหรือบนผิวดิน เช่น ชุดดินมวกเหล็ก (Ml) และชุดดินกลางดง (Kld) เป็นต้น

(3) พัฒนาจากหินไรโอไลต์ ดินต้นถึงชั้นเศษหิน เนื้อดินเป็นดินร่วนปนชื้นส่วนหยาบมาก สีนํ้าตาล นํ้าตาลปนเหลือง และนํ้าตาลปนแดง การระบายน้ำดี อาทิ ชุดดินไพศาลี (Phi)

(4) พัฒนาจากหินอัคนีชนิดหินแกรนิต ดินต้นถึงชั้นเศษหินหรือหินพื้นถึงดินลึกมาก เนื้อดินเป็นดินร่วนหยาบถึงดินร่วนปนชื้นส่วนหยาบมาก สีนํ้าตาล นํ้าตาลปนแดง ถึงแดง การระบายน้ำดี อาทิ ชุดดินทับเสลา (Tas)

4) พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน เป็นพื้นที่ที่มีความลาดชันมากกว่าร้อยละ 35 ทรัพยากรดินมีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละพื้นที่

ซึ่งแสดงรายละเอียดของชุดดินที่พบมากของจังหวัดชัยนาท ในภาพที่ 1 - 5

1.5 สภาพการใช้ที่ดิน

สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันของจังหวัดชัยนาท จากฐานข้อมูลแผนที่สภาพการใช้ที่ดินของกรมพัฒนาที่ดิน (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันของจังหวัดชัยนาท

ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	159,600	10.34
พื้นที่เกษตรกรรม	1,239,749	80.31
พื้นที่นา	838,952	54.35
พืชไร่	345,120	22.36
ไม้ยืนต้น	21,274	1.38
ไม้ผล	24,907	1.61
พืชสวน	3,703	0.24
ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	4,377	0.27
พืชน้ำ	45	-
สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	1,290	0.09
เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม	81	0.01
พื้นที่ป่าไม้	45,136	2.93
พื้นที่น้ำ	70,544	4.57
พื้นที่เบ็ดเตล็ด	28,562	1.85
รวม	1,543,591	100.00

ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน, 2562

1.6 พื้นที่ชลประทาน

จังหวัดชัยนาทมีเนื้อที่ชลประทาน 662,947.90 ไร่ (ร้อยละ 42.34 ของพื้นที่จังหวัด) กระจายอยู่ใน 8 อำเภอ พื้นที่ชลประทานมีความสำคัญในการพิจารณาเพิ่มศักยภาพการผลิตที่เหมาะสม (ตารางผนวกที่ 2)

1.7 เขตปฏิรูปที่ดิน

เขตปฏิรูปที่ดิน ในพื้นที่จังหวัดชัยนาท มีเนื้อที่ 70,795 ไร่ (ร้อยละ 4.53 ของพื้นที่จังหวัด) โดยอำเภอที่มีพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินมากที่สุด ได้แก่ อำเภอหนองมะโมง อำเภอเนินขาม และอำเภอหันคา ตามลำดับ (ตารางผนวกที่ 3)

1.8 การขึ้นทะเบียนเกษตรกร

จากฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรของกรมส่งเสริมการเกษตร จังหวัดชัยนาทมีการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์ทั้งหมดในปี พ.ศ. 2563 จำนวน 51,934 ราย รวมพื้นที่ 975,930 ไร่ สำหรับพื้นที่ดำเนินการแต่ละกิจกรรมมีเนื้อที่รวมกันมากกว่า 200 ไร่ มีจำนวน 20 กิจกรรม มีจำนวนประชากร 49,648 ราย รวมเนื้อที่ 970,859 ไร่ และกิจกรรมที่มีพื้นที่ปลูกมาก ได้แก่ ข้าวนาปี มันสำปะหลังโรงงาน ข้าวนาปรัง และอ้อยโรงงาน ตามลำดับ (ตารางผนวกที่ 4)

ทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร จากฐานข้อมูลกลาง (Farmer One) ของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เกษตรกรได้ขึ้นทะเบียนปลูกพืชสมุนไพรในจังหวัดชัยนาท พื้นที่ 331.33 ไร่ เกษตรกร 31 ราย มีพืชสมุนไพรหลัก 9 ชนิด พืชสมุนไพรที่มีการปลูกมาก ได้แก่ กระเจี๊ยบแดง ว่านหางจระเข้ และพริกไทย ตามลำดับ (ตารางผนวกที่ 5)

1.9 ที่ตั้งโรงงานและแหล่งรับซื้อสินค้าเกษตร

จังหวัดชัยนาทมีแหล่งรับซื้อสินค้าเกษตรและสหกรณ์การเกษตรที่สำคัญ จำนวน 37 แห่ง และมีโรงงานทางการเกษตร 149 แห่ง โดยมีโรงงานด้านการเกษตรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องมากที่สุด 93 แห่ง (ตารางผนวกที่ 6)

2. การวิเคราะห์พืชเศรษฐกิจหลัก

พืชเศรษฐกิจที่สำคัญพิจารณาจากพืชที่มีพื้นที่ปลูกมากและมีมูลค่าการส่งออกหรือแปรรูป โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประกาศพืชเศรษฐกิจ 13 ชนิดพืช ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง ยางพารา ปาล์มน้ำมัน อ้อยโรงงาน ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ สับปะรดโรงงาน ลำไย เงาะ ทูเรียน มังคุด มะพร้าว และกาแฟ จากพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจดังกล่าว กรมพัฒนาที่ดินได้กำหนดระดับความเหมาะสมของพื้นที่ปลูกรายจังหวัด โดยวิเคราะห์จากสภาพพื้นที่ ลักษณะของดิน ปริมาณน้ำฝน แหล่งน้ำชลประทาน ร่วมกับการจัดการพื้นที่และลักษณะรายพืช โดยแบ่งระดับความเหมาะสม เป็น 4 ระดับ ได้แก่

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) การปลูกพืชให้ผลตอบแทนสูง

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง (S2) การปลูกพืชให้ผลตอบแทนสูง แต่พบข้อจำกัดบางประการซึ่งสามารถบริหารจัดการได้

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีข้อจำกัดการของดินและน้ำ ส่งผลให้การผลิตพืชให้ผลตอบแทนต่ำ การใช้พื้นที่ต้องใช้ต้นทุนสูงในการจัดการ และมีความเสี่ยงจากน้ำท่วมและขาดน้ำ

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N)

จังหวัดชัยนาท มีพื้นที่พืชเศรษฐกิจสำคัญที่ปลูกมาก 4 ลำดับแรก ได้แก่ ข้าว อ้อยโรงงาน มันสำปะหลัง และยางพารา (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 พื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจที่มีพื้นที่ปลูกมาก 4 ลำดับแรกของจังหวัดชัยนาท

พืชเศรษฐกิจ	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละของพื้นที่เกษตรกรรม
1. ข้าว	842,115	64.54
2. อ้อยโรงงาน	176,321	13.51
3. มันสำปะหลัง	123,786	9.49
4. ยางพารา	15,907	1.22

ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th>, 2564

2.1 ข้าว

ข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของจังหวัดชัยนาท สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม มีความเหมาะสมในการปลูกข้าว จากฐานข้อมูลในแผนที่เกษตรเชิงรุก หรือ Agri-Map Online สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้ (ตารางที่ 3 และภาพที่ 6 - 7)

1) การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ปลูกข้าว

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 837,963 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 55.85 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวอยู่ในอำเภอสรรคบุรี 196,517 ไร่ อำเภอหันคา 159,970 ไร่ และอำเภอเมืองชัยนาท 136,563 ไร่

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 187,742 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 12.51 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอหนองมะโมง 63,415 ไร่ อำเภอวัดสิงห์ 51,209 ไร่ และอำเภอหันคา 31,846 ไร่

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 56,551 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 3.77 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอหนองมะโมง 17,544 ไร่ อำเภอหันคา 16,636 ไร่ และอำเภอเนินขาม 8,919 ไร่

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 418,051 ไร่

2) การวิเคราะห์พื้นที่ปลูกข้าวในปัจจุบัน ซึ่งจำแนกตามชั้นความเหมาะสมของที่ดินได้ดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 686,985 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 81.98 ของพื้นที่ศักยภาพสูง กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอสรรคบุรี 163,655 ไร่ อำเภอหันคา 127,216 ไร่ และอำเภอเมืองชัยนาท 110,461 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 92,767 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 49.41 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอหนองมะโมง 39,322 ไร่ อำเภอวัดสิงห์ 28,272 ไร่ และอำเภอหันคา 18,501 ไร่

(3) พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 56,551 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 100 ของพื้นที่ ศักยภาพเล็กน้อย กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอหนองมะโมง 17,544 ไร่ อำเภอหันคา 16,636 ไร่ และอำเภอเนินขาม 8,919 ไร่

(4) พื้นที่ไม่เหมาะสม (N) ในการปลูกข้าว มีเนื้อที่ 5,812 ไร่

3) พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ คือ พื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกข้าวแต่ยังไม่ใช้พื้นที่ปลูก พิจารณาจากพื้นที่ศักยภาพของที่ดินสำหรับการปลูกข้าว และพื้นที่ปลูกข้าวในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง) พบว่าจังหวัดชัยนาทมีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และความเหมาะสมปานกลาง (S2) รวมทั้งสิ้น 245,953 ไร่ กระจายตัวอยู่ทั่วทุกอำเภอ โดยอำเภอที่มีพื้นที่ ศักยภาพคงเหลือมากที่สุด ได้แก่ อำเภอหันคา 43,099 ไร่ รองลงมา ได้แก่ อำเภอวัดสิงห์ 40,503 ไร่ อำเภอสรรคบุรี 35,405 ไร่ และอำเภอหนองมะโมง 31,016 ไร่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูงคงเหลือ (S1) มีเนื้อที่ 150,978 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 18.02 ของพื้นที่ ศักยภาพสูง กระจายตัวในอำเภอสรรคบุรี 32,862 ไร่ อำเภอหันคา 29,754 ไร่ อำเภอเมืองชัยนาท 26,102 ไร่ และอำเภอวัดสิงห์ 17,566 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลางคงเหลือ (S2) มีเนื้อที่ 94,975 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 49.41 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง กระจายตัวในอำเภอหนองมะโมง 24,093 ไร่ อำเภอวัดสิงห์ 22,937 ไร่ อำเภอเนินขาม 22,423 ไร่ และอำเภอหันคา 13,345 ไร่

ตารางที่ 3 พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของข้าวรายอำเภอ จังหวัดชัยนาท

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
หันคา	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	156,970 (100.00%)	31,846 (100.00%)	16,636 (100.00%)	122,835 (100.00%)	328,287 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	127,216 (81.04%)	18,501 (58.10%)	16,636 (100.00%)	3,627 (2.95%)	165,980 (50.56%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	29,754 (18.96%)	13,345 (41.90%)	-	-	43,099 (13.13%)
สรรคบุรี	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	196,517 (100.00%)	2,543 (100.00%)	- (100.00%)	15,497 (100.00%)	214,557 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	163,655 (83.28%)	-	-	-	163,655 (76.28%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	32,862 (16.72%)	2,543 (100.00%)	-	-	35,405 (16.50%)
เมืองชัยนาท	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	136,563 (100.00%)	763 (100.00%)	251 (100.00%)	38,647 (100.00%)	176,224 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	110,461 (80.89%)	-	251 (100.00%)	4 (0.01%)	110,716 (62.83%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	26,102 (19.11%)	763 (100.00%)	-	-	26,865 (15.24%)
วัดสิงห์	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	87,691 (100.00%)	51,209 (100.00%)	7,824 (100.00%)	26,911 (100.00%)	173,635 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	28,272 (55.21%)	7,824 (100.00%)	614 (2.28%)	106,835 (61.53%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	17,566 (20.03%)	22,937 (44.79%)	-	-	40,503 (23.33%)
มโนรมย์	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	102,363 (100.00%)	3,029 (100.00%)	5,377 (100.00%)	48,849 (100.00%)	159,618 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	84,951 (82.99%)	67 (2.21%)	5,377 (100.00%)	-	90,395 (56.63%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	17,412 (17.01%)	2,962 (97.79%)	-	-	20,374 (12.76%)

ตารางที่ 3 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
หนอง มะโมง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	25,096 (100.00%)	63,415 (100.00%)	17,544 (100.00%)	53,218 (100.00%)	159,273 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	18,173 (72.41%)	39,322 (62.01%)	17,544 (100.00%)	-	75,039 (47.11%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	6,923 (27.59%)	24,093 (37.99%)	-	-	31,016 (19.47%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	7,639 (100.00%)	29,028 (100.00%)	8,919 (100.00%)	103,840 (100.00%)	149,426 (100.00%)
เนินขาม	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	3,168 (41.47%)	6,605 (22.75%)	8,919 (100.00%)	1,567 (1.51%)	20,259 (13.56%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	4,471 (58.53%)	22,423 (77.25%)	-	-	26,894 (18.00%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	125,124 (100.00%)	5,909 (100.00%)	-	8,254 (100.00%)	139,287 (100.00%)
สรรพยา	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	109,236 (87.30%)	-	-	-	109,236 (78.43%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	15,888 (12.70%)	5,909 (100.00%)	-	-	21,797 (15.65%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	837,963 (100.00%)	187,742 (100.00%)	56,551 (100.00%)	418,051 (100.00%)	1,500,307 (100.00%)
รวมทั้ง จังหวัด	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	686,985 (81.98%)	92,767 (49.41%)	56,551 (100.00%)	5,812 (1.39%)	842,115 (56.13%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	150,978 (18.02%)	94,975 (50.59%)	-	-	245,953 (16.39%)

ทั้งนี้ ในการส่งเสริมการปลูกพืชจะพิจารณาเฉพาะพื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) เท่านั้น เนื่องจากสภาพพื้นที่ปลูกพืชตรงตามศักยภาพของดิน การลงทุนต่ำก็สามารถเพิ่มผลผลิตได้ จึงควรส่งเสริมในพื้นที่ดังกล่าว

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพพื้นที่ร่วมกับพื้นที่ปลูกพืชในปัจจุบัน พบว่าพื้นที่ที่จะปรับเปลี่ยนไปปลูกข้าว คือ บริเวณที่เป็นพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน (S3) 57,973 ไร่ และพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง (S3) 15,084 ไร่ แต่เนื่องจากนโยบายของคณะกรรมการนโยบายบริหารจัดการข้าว ต้องการรักษาดุลยภาพผลผลิตข้าว ดังนั้น จึงควรพิจารณาปลูกพืชเศรษฐกิจชนิดอื่นที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตข้าว

อำเภอ	อ้อยโรงงาน (ไร่)			มันสำปะหลัง (ไร่)		
	S3	N	รวม	S3	N	รวม
หันคา	5,971	-	5,971	4,854	-	4,854
สรรพยา	141	-	141	137	-	137
มโนรมย์	3,662	-	3,662	340	-	340
เนินขาม	23,374	-	23,374	1,052	-	1,052
วัดสิงห์	10,450	-	10,450	6,303	-	6,303
สรรคบุรี	3,666	-	3,666	11	-	11
หนองมะโมง	10,433	-	10,433	2,147	-	2,147
เมืองชัยนาท	276	-	276	240	-	240
รวม	57,973	-	57,973	15,084	-	15,084

4) แนวทางการจัดการ

(1) พื้นที่ที่มีความเหมาะสมควรส่งเสริมการผลิต (S1 หรือ S2) ควรสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกข้าวต่อไป เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม สามารถช่วยลดต้นทุนการผลิตและได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ซึ่งการปลูกข้าวในพื้นที่ดังกล่าวข้างต้นสามารถนำไปสู่การต่อยอดโครงการที่สำคัญต่าง ๆ ได้ เช่น เกษตรอินทรีย์ ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เกษตรแม่นยำ เป็นต้น

พื้นที่ปลูกข้าวในบริเวณที่มีความเหมาะสมสูง (S1) คือพื้นที่ปลูกข้าวในที่ดินที่ไม่มีข้อจำกัดทางกายภาพต่อการปลูกข้าว ซึ่งควรสงวนไว้เป็นแหล่งปลูกข้าวที่สำคัญของจังหวัด กระจายตัวอยู่ในอำเภอสรรคบุรี อำเภอหันคา อำเภอเมืองชัยนาท และอำเภอวัดสิงห์ เป็นต้น

พื้นที่ปลูกข้าวในบริเวณที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) คือพื้นที่ปลูกข้าวในที่ดินที่มีข้อจำกัดทางกายภาพบางประการต่อการปลูกข้าว เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ความเป็นกรดเป็นด่าง และแหล่งน้ำ กระจายตัวอยู่ในอำเภอหนองมะโมง อำเภอวัดสิงห์ อำเภอเนินขาม และอำเภอหันคา

(2) พื้นที่ที่ควรปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3 หรือ N) ควรสนับสนุนให้เข้าโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม เช่น ทำการเกษตรผสมผสานหรือพืชที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่า โดยพิจารณาแหล่งรับซื้อร่วมด้วย

2.2 อ้อยโรงงาน

อ้อยโรงงานเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของชัยนาทในลำดับที่ 2 ของจังหวัดชัยนาท จากฐานข้อมูลในแผนที่เกษตรเชิงรุก หรือ Agri-Map Online สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้ (ตารางที่ 5 และภาพที่ 8 - 9)

1) การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 12,865 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.86 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวอยู่ในอำเภอเมืองชัยนาท 3,960 ไร่ และอำเภอสรรพยา 128 ไร่

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 12,944 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.86 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวอยู่ในอำเภอหนองมะโมง 6,812 ไร่ อำเภอเมืองชัยนาท 4,758 ไร่ และอำเภอเมืองชัยนาท 1,223 ไร่

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 407,810 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 27.18 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวอยู่ในอำเภอเนินขาม 133,566 ไร่ อำเภอหันคา 122,672 ไร่ และอำเภอหนองมะโมง 72,203 ไร่

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 1,066,838 ไร่

2) การวิเคราะห์พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานในปัจจุบัน ซึ่งจำแนกตามชั้นความเหมาะสมของที่ดินได้ดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 100 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.78 ของพื้นที่ศักยภาพสูง กระจายตัวอยู่ในอำเภอเมืองชัยนาท 100 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 5,867 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 45.33 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง กระจายตัวอยู่ในอำเภอหนองมะโมง 5,383 ไร่ อำเภอเมืองชัยนาท 333 ไร่ และอำเภอหันคา 146 ไร่

(3) พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 170,296 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 41.76 ของพื้นที่ศักยภาพเล็กน้อย กระจายตัวอยู่ในอำเภอเนินขาม 73,331 ไร่ อำเภอหันคา 31,880 ไร่ อำเภอหนองมะโมง 31,493 ไร่

(4) พื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 58 ไร่

3) **พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ** คือ พื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกอ้อยโรงงานแต่ไม่ใช่พื้นที่ปลูกพิจารณาจากพื้นที่ศักยภาพของที่ดินสำหรับการปลูกอ้อยโรงงาน และพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน ในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง) พบว่าจังหวัดชัยนาท มีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และความเหมาะสมปานกลาง (S2) รวมทั้งสิ้น 19,842 ไร่ กระจายตัวอยู่ทุกอำเภอ โดยอำเภอที่มีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือมากที่สุด ได้แก่ อำเภอเมืองชัยนาท 8,718 ไร่ อำเภอหนองมะโมง 1,429 ไร่ และอำเภอสรรพยา 128 ไร่ มีรายละเอียดดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูงคงเหลือ (S1) มีเนื้อที่ 12,765 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 99.22 ของพื้นที่ศักยภาพสูง กระจายตัวอยู่ในอำเภอมนอรัญ 8,677 ไร่ อำเภอเมืองชัยนาท 3,960 ไร่ และอำเภอสรรพยา 128 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลางคงเหลือ (S2) มีเนื้อที่ 7,077 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 54.67 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง กระจายตัวอยู่ในอำเภอเมืองชัยนาท 4,758 ไร่ อำเภอหนองมะโมง 1,429 ไร่ อำเภอมนอรัญ 890 ไร่

ตารางที่ 5 พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของอัยโรงงานรายอำเภอ จังหวัดชัยนาท

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
หันคา	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	146	122,672	205,552	328,370
			(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	146	31,880	37	32,063
			(100.00%)	(25.99%)	(0.02%)	(9.76%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	-	-	-	-
สรรคบุรี	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	-	3,653	210,850	214,503
				(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	3,653	-	3,653
				(100.00%)	-	(1.70%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	-	-	-	-
เมืองชัยนาท	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	3,960	4,758	323	166,954	175,995
		(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	275	-	275
				(85.13%)	-	(0.16%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	3,960	4,758	-	-	8,718
		(100.00%)	(100.00%)	-	-	(4.95%)
วัดสิงห์	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	-	39,238	134,393	173,631
				(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	15,652	-	15,652
				(39.89%)	-	(9.01%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	-	-	-	-
มนอรัญ	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	8,777	1,223	36,015	113,645	159,660
		(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	100	333	13,872	2	14,307
		(1.14%)	(27.23%)	(38.52%)	(0.00%)	(8.96%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	8,677	890	-	-	9,567
		(98.86%)	(72.77%)	-	-	(5.99%)

ตารางที่ 5 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
หนอง มะโมง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	6,812 (100.00%)	72,203 (100.00%)	80,525 (100.00%)	159,540 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	5,383 (79.02%)	31,493 (43.62%)	6 (0.01%)	36,882 (23.12%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	1,429 (20.98%)	-	-	1,429 (0.90%)
เนินขาม	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	-	133,566 (100.00%)	15,904 (100.00%)	149,470 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	73,331 (54.90%)	13 (0.08%)	73,344 (49.07%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	-	-	-	-
สรรพยา	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	128 (100.00%)	5 (100.00%)	140 (100.00%)	139,015 (100.00%)	139,288 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	5 (100.00%)	140 (100.00%)	-	145 (0.10%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	128 (100.00%)	-	-	-	128 (0.09%)
รวมทั้ง จังหวัด	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	12,865 (100.00%)	12,944 (100.00%)	407,810 (100.00%)	1,066,838 (100.00%)	1,500,457 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	100 (0.78%)	5,867 (45.33%)	170,296 (41.76%)	58 (0.01%)	176,321 (11.75%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	12,765 (99.22%)	7,077 (54.67%)	-	-	19,842 (1.32%)

ทั้งนี้ ในการส่งเสริมการปลูกพืชจะพิจารณาเฉพาะพื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) เท่านั้น เนื่องจากสภาพพื้นที่ปลูกพืชตรงตามศักยภาพของดิน การลงทุนต่ำก็สามารถเพิ่มผลผลิตได้ จึงควรส่งเสริมในพื้นที่ดังกล่าว

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพพื้นที่ร่วมกับพื้นที่ปลูกพืชในปัจจุบัน พบว่า พื้นที่ที่จะปรับเปลี่ยนไปปลูกอ้อยโรงงาน คือ บริเวณที่เป็นพื้นที่ปลูกข้าว (S3) 915 ไร่ และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (N) 12 ไร่ โดยมีพื้นที่ที่สามารถปรับเปลี่ยนมาปลูกอ้อยโรงงาน 3 อันดับ ใน อำเภอหนองมะโมง อำเภอมนोरมย์ และอำเภอเมืองชัยนาท ตามลำดับ (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 พื้นที่มีศักยภาพในการขยายการผลิตอ้อยโรงงาน

อำเภอ	ข้าว (ไร่)			ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (ไร่)		
	S3	N	รวม	S3	N	รวม
หันคา	-	-	-	-	-	-
สรรพยา	-	-	-	-	12	12
มโนรมย์	286	-	286	-	-	-
เนินขาม	-	-	-	-	-	-
วัดสิงห์	-	-	-	-	-	-
สรรคบุรี	-	-	-	-	-	-
หนองมะโมง	380	-	380	-	-	-
เมืองชัยนาท	249	-	249	-	-	-
รวม	915	-	915	-	12	12

4) แนวทางการจัดการ

(1) พื้นที่ที่มีความเหมาะสมควรส่งเสริมการผลิต (S1 หรือ S2) ควรสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกอ้อยโรงงานต่อไป เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม สามารถช่วยลดต้นทุนการผลิตและได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ซึ่งการปลูกอ้อยโรงงานในพื้นที่ดังกล่าวข้างต้นสามารถนำไปสู่การต่อยอดโครงการที่สำคัญต่าง ๆ ได้ เช่น เกษตรอินทรีย์ ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เกษตรแม่นยำ เป็นต้น

พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานในบริเวณที่มีความเหมาะสมสูง (S1) คือพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานในที่ดินที่ไม่มีข้อจำกัดทางกายภาพต่อการปลูกอ้อยโรงงาน ซึ่งควรสงวนไว้เป็นแหล่งปลูกอ้อยโรงงานที่สำคัญของจังหวัด โดยกระจายตัวอยู่ในอำเภอมโนรมย์ อำเภอเมืองชัยนาท และอำเภอสรรพยา เป็นต้น

พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานในบริเวณที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) คือพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานในที่ดินที่มีข้อจำกัดทางกายภาพบางประการต่อการปลูกอ้อยโรงงาน เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ความเป็นกรดเป็นด่าง ความชื้น โดยกระจายตัวอยู่ในอำเภอเมืองชัยนาท อำเภอหนองมะโมง และอำเภอมโนรมย์

(2) พื้นที่ที่ควรปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3 หรือ N) ควรสนับสนุนให้เข้าโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม เช่น ทำการเกษตรผสมผสานหรือพืชที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่า โดยพิจารณาแหล่งรับซื้อร่วมด้วย

2.3 มั่นสำปะหลัง

มั่นสำปะหลังเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของชัยนาทในลำดับที่ 3 จากฐานข้อมูลในแผนที่เกษตรเชิงรุก หรือ Agri-Map Online สามารถวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 พื้นที่ดังนี้ (ตารางที่ 7 และ ภาพที่ 10 - 11)

1) การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ปลูกมั่นสำปะหลัง

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 1,408 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.09 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวอยู่ในอำเภอเมืองชัยนาท 1,403 ไร่

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 370,491 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 24.69 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวอยู่ในอำเภอหันคา 115,116 ไร่ อำเภอเนินขาม 110,170 ไร่ และอำเภอหนองมะโมง 66,353 ไร่

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 17,194 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.15 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวอยู่ในอำเภอหันคา 6,821 ไร่ อำเภอวัดสิงห์ 6,280 ไร่ และอำเภอหนองมะโมง 2,142 ไร่

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 1,111,557 ไร่

2) การวิเคราะห์พื้นที่ปลูกมั่นสำปะหลังในปัจจุบัน ซึ่งจำแนกตามชั้นความเหมาะสมของที่ดินได้ดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 562 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 39.91 ของพื้นที่ศักยภาพสูง กระจายตัวอยู่ในอำเภอเมืองชัยนาท 562 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 106,797 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 28.83 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง กระจายตัวอยู่ในอำเภอวัดสิงห์ 6,280 ไร่ อำเภอหันคา 5,917 ไร่ และอำเภอหนองมะโมง 2,142 ไร่ เป็นต้น

(3) พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 16,132 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 93.82 ของพื้นที่ศักยภาพเล็กน้อย กระจายตัวอยู่ในอำเภอวัดสิงห์ 6,280 ไร่ อำเภอหันคา 5,917 ไร่ และอำเภอหนองมะโมง 2,142 ไร่ เป็นต้น

(4) พื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 295 ไร่

3) **พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ** คือ พื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกมั่นสำปะหลังแต่ไม่ใช่พื้นที่ปลูก พิจารณาจากพื้นที่ศักยภาพของที่ดินสำหรับการปลูกมั่นสำปะหลัง และพื้นที่ปลูกมั่นสำปะหลัง ในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง) พบว่าจังหวัดชัยนาทมีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และความเหมาะสมปานกลาง (S2) รวมทั้งสิ้น 264,540 ไร่ กระจายตัวอยู่ทั่วทุกอำเภอ โดยอำเภอที่มีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือมากที่สุด ได้แก่ อำเภอเนินขาม 75,335 ไร่ รองลงมา ได้แก่ อำเภอหันคา 68,983 ไร่ อำเภอหนองมะโมง 57,962 ไร่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูงคงเหลือ (S1) มีเนื้อที่ 846 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 60.09 ของพื้นที่ ศักยภาพสูง กระจายตัวอยู่ในอำเภอเมืองชัยนาท 841 ไร่ และอำเภอมโนรมย์ 5 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลางคงเหลือ (S2) มีเนื้อที่ 263,694 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 71.17 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง กระจายตัวอยู่ในอำเภอเนินขาม 75,335 ไร่ อำเภอหันคา 68,983 ไร่ และอำเภอหนองมะโมง 57,962 ไร่

ตารางที่ 7 พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของม้นสำปะหลังรายอำเภอ จังหวัดชัยนาท

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
หันคา	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	115,116 (100.00%)	6,821 (100.00%)	206,429 (100.00%)	328,366 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	46,133 (40.08%)	5,917 (86.75%)	109 (0.05%)	52,159 (15.88%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	68,983 (59.92%)	-	-	68,983 (21.01%)
สรรคบุรี	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	-	11 (100.00%)	214,547 (100.00%)	214,558 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	11 (100.00%)	-	11 (0.01%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	-	-	-	-
เมืองชัยนาท	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	1,403 (100.00%)	7,457 (100.00%)	239 (100.00%)	166,895 (100.00%)	175,994 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	562 (40.06%)	1,175 (15.76%)	239 (100.00%)	63 (0.04%)	2,039 (1.16%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	841 (59.94%)	6,282 (84.24%)	-	-	7,123 (4.05%)
วัดสิงห์	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	28,842 (100.00%)	6,280 (100.00%)	138,516 (100.00%)	173,638 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	9,621 (33.36%)	6,280 (100.00%)	5 (0.00%)	15,906 (9.16%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	19,221 (66.64%)	-	-	19,221 (11.07%)
มโนรมย์	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	5 (100.00%)	42,425 (100.00%)	493 (100.00%)	116,738 (100.00%)	159,661 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	6,642 (15.66%)	339 (68.76%)	18 (0.02%)	6,999 (4.38%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	5 (100.00%)	35,783 (84.34%)	-	-	35,788 (22.41%)

ตารางที่ 7 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
หนอง มะโมง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	66,353 (100.00%)	2,142 (100.00%)	91,082 (100.00%)	159,577 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	8,391 (12.65%)	2,142 (100.00%)	25 (0.03%)	10,558 (6.62%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	57,962 (87.35%)	-	-	57,962 (36.32%)
เนินขาม	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	110,170 (100.00%)	1,071 (100.00%)	38,326 (100.00%)	149,567 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	34,835 (31.62%)	1,067 (99.62%)	75 (0.20%)	35,977 (24.05%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	75,335 (68.38%)	-	-	75,335 (50.37%)
สรรพยา	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	128 (100.00%)	137 (100.00%)	139,024 (100.00%)	139,289 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	137 (100.00%)	-	137 (0.10%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	128 (100.00%)	-	-	128 (0.09%)
รวมทั้ง จังหวัด	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	1,408 (100.00%)	370,491 (100.00%)	17,194 (100.00%)	1,111,557 (100.00%)	1,500,650 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	562 (39.91%)	106,797 (28.83%)	16,132 (93.82%)	295 (0.03%)	123,786 (8.25%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	846 (60.09%)	263,694 (71.17%)	-	-	264,540 (17.63%)

ทั้งนี้ ในการส่งเสริมการปลูกพืชจะพิจารณาเฉพาะพื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) เท่านั้น เนื่องจากสภาพพื้นที่ปลูกพืชตรงตามศักยภาพของดิน การลงทุนต่ำก็สามารถเพิ่มผลผลิตได้ จึงควรส่งเสริมในพื้นที่ดังกล่าว

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพพื้นที่ร่วมกับพื้นที่ปลูกพืชในปัจจุบัน พบว่า พื้นที่ที่จะปรับเปลี่ยนไปปลูกมันสำปะหลังได้ คือ บริเวณที่เป็นพื้นที่ปลูกข้าว (S3+N) 62,584 ไร่ และพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน (S3) 112,112 ไร่ โดยมีพื้นที่ที่สามารถปรับเปลี่ยนมาปลูกมันสำปะหลัง 3 อันดับ ในอำเภอเนินขาม อำเภอหันคา และอำเภอหนองมะโมง ตามลำดับ (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 พื้นที่มีศักยภาพในการขยายการผลิตมันสำปะหลัง

อำเภอ	ข้าว (ไร่)			อ้อยโรงงาน (ไร่)		
	S3	N	รวม	S3	N	รวม
หันคา	16,696	3,639	20,335	25,664	-	25,664
สรรพยา	-	-	-	-	-	-
มโนรมย์	5,397	-	5,397	10,171	-	10,171
เนินขาม	8,951	1,573	10,524	49,928	-	49,928
วัดสิงห์	7,852	616	8,468	5,247	-	5,247
สรรคบุรี	-	-	-	-	-	-
หนองมะโมง	17,608	-	17,608	21,102	-	21,102
เมืองชัยนาท	252	-	252	-	-	-
รวม	56,756	5,828	62,584	112,112	-	112,112

4) แนวทางการจัดการ

(1) พื้นที่ที่มีความเหมาะสมควรส่งเสริมการผลิต (S1 หรือ S2) ควรสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกมันสำปะหลังต่อไปเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม สามารถช่วยลดต้นทุนการผลิตและได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ซึ่งการปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่ดังกล่าวข้างต้นสามารถนำไปสู่การต่อยอดโครงการที่สำคัญต่าง ๆ ได้ เช่น เกษตรอินทรีย์ ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เกษตรแม่นยำ เป็นต้น

พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในบริเวณที่มีความเหมาะสมสูง (S1) คือพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในที่ดินที่ไม่มีข้อจำกัดทางกายภาพต่อการปลูกมันสำปะหลัง ซึ่งควรสงวนไว้เป็นแหล่งปลูกมันสำปะหลังที่สำคัญของจังหวัด โดยกระจายอยู่ใน อำเภอเมืองชัยนาท

พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในบริเวณที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) คือพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในที่ดินที่มีข้อจำกัดทางกายภาพบางประการต่อการปลูกมันสำปะหลัง เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของดินความเป็นกรดเป็นด่าง ความชื้น โดยกระจายอยู่ในอำเภอหันคา อำเภอเนินขาม และอำเภอหนองมะโมง

(2) พื้นที่ที่ควรปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3 หรือ N) ควรสนับสนุนให้เข้าโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม เช่น ทำการเกษตรผสมผสานหรือพืชที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่า โดยพิจารณาแหล่งรับซื้อร่วมด้วย

2.4 ยางพารา

ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของชัชานาในลำดับที่ 4 จากฐานข้อมูลในแผนที่เกษตรเชิงรุก หรือ Agri-Map Online สามารถวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 พื้นที่ดังนี้ (ตารางที่ 9 และภาพที่ 12 - 13)

1) การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ปลูกยางพารา

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 11,561 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 100.00 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวอยู่ในอำเภอโมโนรมย์ 8,782 ไร่ อำเภอเมืองชัชานา 2,651 ไร่ และอำเภอสรรพยา 128 ไร่

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 7,288 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.49 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวอยู่ในอำเภอเมืองชัชานา 6,066 ไร่ อำเภอโมโนรมย์ 662 ไร่ และอำเภอหันคา 560 ไร่

ระดับที่ 3 พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 5,454 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.36 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวอยู่ในอำเภอหนองมะโมง 4,317 ไร่ อำเภอโมโนรมย์ 577 ไร่ และอำเภอเมืองชัชานา 560 ไร่

ระดับที่ 4 พื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 1,476,382 ไร่

2) การวิเคราะห์พื้นที่ปลูกยางพาราในปัจจุบัน ซึ่งจำแนกตามชั้นความเหมาะสมของที่ดินได้ดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 24 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.44 ของพื้นที่ศักยภาพเล็กน้อย กระจายตัวอยู่ในอำเภอโมโนรมย์ 24 ไร่

(2) พื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 1,970 ไร่

3) **พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ** คือ พื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกยางพาราแต่ไม่ใช่พื้นที่ปลูกพิจารณาจากพื้นที่ศักยภาพของที่ดินสำหรับการปลูกยางพารา และพื้นที่ปลูกยางพาราในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง) พบว่าจังหวัดชัชานามีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และความเหมาะสมปานกลาง (S2) รวมทั้งสิ้น 18,849 ไร่ กระจายตัวอยู่ทั่วทุกอำเภอ โดยอำเภอที่มีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือมากที่สุด ได้แก่ อำเภอโมโนรมย์ 9,444 ไร่ รองลงมา ได้แก่ อำเภอเมืองชัชานา 8,717 ไร่ อำเภอหันคา 560 ไร่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูงคงเหลือ (S1) มีเนื้อที่ 11,561 ไร่คิดเป็นร้อยละ 100 ของพื้นที่ศักยภาพสูง กระจายตัวอยู่ในอำเภอโมโนรมย์ 8,782 ไร่ อำเภอเมืองชัชานา 2,651 ไร่ และอำเภอสรรพยา 128 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลางคงเหลือ (S2) มีเนื้อที่ 7,288 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 100.00 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง กระจายตัวอยู่ในอำเภอเมืองชัชานา 6,066 ไร่ อำเภอโมโนรมย์ 662 ไร่ และอำเภอหันคา 560 ไร่

ตารางที่ 9 พื้นที่ศักยภาพของที่ดินและพื้นที่ปลูกจริงของยางพารารายอำเภอ จังหวัดชัยนาท

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				รวม
		S1	S2	S3	N	
หันคา	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	560	-	327,812	328,372
			(100.00%)		(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	-	472	472
				(0.14%)	(0.14%)	
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	560	-	-	560
			(100.00%)			(0.17%)
สรรคบุรี	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	-	-	214,558	214,558
					(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	-	-	-
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	-	-	-	-
เมืองชัยนาท	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	2,651	6,066	560	166,717	175,994
		(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	-	-	-
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	2,651	6,066	-	-	8,717
		(100.00%)	(100.00%)			(4.95%)
วัดสิงห์	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	-	-	173,664	173,664
					(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	-	1,348	1,348
				(100.00%)	(100.00%)	
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	-	-	-	-
มโนรมย์	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	8,782	662	577	149,640	159,661
		(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	24	-	24
			(4.16%)		(0.02%)	
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	8,782	662	-	-	9,444
		(100.00%)	(100.00%)			(5.92%)

ตารางที่ 9 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
หนองมะโมง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	-	4,317 (100.00%)	155,264 (100.00%)	159,581 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	-	31 (0.02%)	31 (0.02%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	-	-	-	-
เนินขาม	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	-	-	149,567 (100.00%)	149,567 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	-	119 (0.08%)	119 (0.08%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	-	-	-	-
สรรพยา	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	128 (100.00%)	-	-	139,160 (100.00%)	139,288 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	-	-	-
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	128 (100.00%)	-	-	-	128 (0.09%)
รวมทั้งจังหวัด	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	11,561 (100.00%)	7,288 (100.00%)	5,454 (100.00%)	1,476,382 (100.00%)	1,500,685 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	24 (0.44%)	1,970 (0.13%)	1,994 (0.13%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	11,561 (100.00%)	7,288 (100.00%)	-	-	18,849 (1.26%)

ทั้งนี้ ในการส่งเสริมการปลูกพืชจะพิจารณาเฉพาะพื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) เท่านั้น เนื่องจากสภาพพื้นที่ปลูกพืชตรงตามศักยภาพของดิน การลงทุนต่ำก็สามารถเพิ่มผลผลิตได้ จึงควรส่งเสริมในพื้นที่ดังกล่าว

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพพื้นที่ร่วมกับพื้นที่ปลูกพืชในปัจจุบัน พบว่า พื้นที่ที่จะปรับเปลี่ยนไปปลูกยางพารา คือ บริเวณที่เป็นพื้นที่ปลูกข้าว (S3+N) 650 ไร่ และพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน (S3) 8 ไร่ โดยมีพื้นที่ที่สามารถปรับเปลี่ยนมาปลูกมันยางพารา 3 อันดับ ในอำเภอมโนรมย์ อำเภอเมืองชัยนาท และอำเภอหันคา ตามลำดับ เนื่องจากยุทธศาสตร์ยางพาราระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) กำหนดที่จะลดพื้นที่ปลูกยางพาราให้เหลือประมาณ 18.4 ล้านไร่ ดังนั้น จึงควรพิจารณาปลูกพืชชนิดอื่นที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด (ตารางที่ 10)

ตารางที่ 10 พื้นที่มีศักยภาพในการขยายการผลิตยางพารา

อำเภอ	ข้าว (ไร่)			อ้อยโรงงาน (ไร่)		
	S3	N	รวม	S3	N	รวม
หันคา	-	115	115	8	-	8
สรรพยา	-	-	-	-	-	-
มโนรมย์	286	-	286	-	-	-
เนินขาม	-	-	-	-	-	-
วัดสิงห์	-	-	-	-	-	-
สรรคบุรี	-	-	-	-	-	-
หนองมะโมง	-	-	-	-	-	-
เมืองชัยนาท	249	-	249	-	-	-
รวม	535	115	650	8	-	8

4) แนวทางการจัดการ

(1) พื้นที่ที่มีความเหมาะสมควรส่งเสริมการผลิต (S1 หรือ S2) ควรสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกลายพาราต่อไป

พื้นที่ปลูกลายพาราในบริเวณที่มีความเหมาะสมสูง (S1) คือพื้นที่ปลูกลายพาราในที่ดินที่ไม่มีข้อจำกัดทางกายภาพต่อการปลูกลายพาราซึ่งควรสงวนไว้เป็นแหล่งปลูกลายพาราที่สำคัญของจังหวัด โดยกระจายตัวอยู่ในอำเภอมโนรมย์ อำเภอเมืองชัยนาท และอำเภอสรรพยา

พื้นที่ปลูกลายพาราในบริเวณที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) คือพื้นที่ปลูกลายพาราในที่ดินที่มีข้อจำกัดทางกายภาพบางประการต่อการปลูกลายพารา เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ความเป็นกรดเป็นด่างและแหล่งน้ำ โดยกระจายตัวอยู่ในอำเภอเมืองชัยนาท อำเภอมโนรมย์ อำเภอหันคา

(2) พื้นที่ที่ควรปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3 หรือ N) ส่งเสริมให้มีการโค่นลายพาราที่มีอายุตั้งแต่ 25 ปี และหาพืชชนิดอื่นทดแทนที่ให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า โดยต้องคำนึงถึงความต้องการของตลาดและแหล่งรับซื้อร่วมด้วย

3. พืชเศรษฐกิจอนาคตไกลของจังหวัด

3.1 ข้าวพันธุ์ ขาวเจ๊ก หรือขาวตาเจ๊ก เป็นข้าวเจ้านาปี ที่ปลูกในสภาพพื้นที่นา อาศัยน้ำฝน ทนต่อสภาพน้ำหลากในช่วงที่มีฝนตกได้ดี เป็นสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ หรือ Geographical Indications: GI ข้าวพันธุ์นี้ มีลักษณะดีหลายอย่าง คือ มีคุณภาพเมล็ดดี เมล็ดค่อนข้างยาว ใหญ่ และอ้วน ที่สำคัญเปลือกเมล็ดเป็นสีฟางอ่อน ค่อนข้างสวย เมื่อหุงสุกแล้ว รสชาติอร่อย อ่อนนุ่มกำลังดี และมีกลิ่นหอม มีศักยภาพการให้ผลผลิตสูงสุด 838 กิโลกรัมต่อไร่ เป็นพันธุ์ข้าว ที่ได้รับความนิยมอย่างมากในพื้นที่โดยรอบของอำเภอหันคา การที่ข้าวพันธุ์นี้ใช้ชื่อว่า “ขาวเจ๊ก” นั้น ก็เนื่องมาจากในอดีต มีคนไปพบข้าวพันธุ์นี้โดยบังเอิญ เห็นลักษณะต้นค่อนข้างสูง ลำต้นแข็ง ไม่ล้มง่าย เมล็ดใหญ่ และผลผลิตเป็นที่น่าพอใจ จึงถามถึงที่มาของพันธุ์ว่าได้มาอย่างไร เกษตรกรหลายรายก็ตอบตรงกันว่าได้จากตาเจ๊ก และบอกต่อกันว่าเป็นพันธุ์ข้าวขาวของตาเจ๊ก เลยเรียกกันว่า ขาวตาเจ๊ก จนกลายเป็น ขาวเจ๊ก ปัจจุบัน กรมการข้าว ได้นำข้าวพันธุ์นี้ไปขึ้นทะเบียนกับสำนักคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร โดยใช้ชื่อว่าพันธุ์ข้าว **ขาวเจ๊กชัยนาท**

3.2 ส้มโอพันธุ์ขาวแตงกวา พืชที่ได้รับความนิยมอีกชนิดหนึ่ง ได้แก่ เป็นผลไม้ที่สร้างชื่อเสียงและรายได้ให้แก่เกษตรกรของจังหวัดชัยนาท เป็นเวลากว่า 30 ปี ทั้งนี้เนื่องจากจังหวัดชัยนาทเป็นจังหวัดที่มีลักษณะทางภูมิศาสตร์ เหมาะสมสำหรับปลูกส้มโอพันธุ์ขาวแตงกวา นิยมปลูกมากบริเวณริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา เพราะเป็นพื้นที่มีต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำนํ้า ชาวบ้านเรียกว่า “ที่ที่มีน้ำไหลทรายมูล” ดินไม่เป็นดินเหนียวหรือดินทรายเกินไป ความอุดมสมบูรณ์ปานกลางถึงค่อนข้างสูง ส้มโอขาวแตงกวา จึงมีรสชาติอร่อย กุ้งโต เกาะตัวไม่รวน กรอบแต่ไม่แห้ง ฉ่ำแต่ไม่แฉะน้ำ และมีเมล็ดน้อย จนถึงไม่มีเมล็ด ให้เปอร์เซ็นต์ความหวานประมาณ 10-12 บริกซ์ โดยทั่วไปแล้วส้มโอขาวแตงกวา จะติดดอกออกผลในปริมาณมากอยู่ 2 ช่วง ได้แก่ ดอกที่ออกเดือนธันวาคม – มกราคม จะเก็บเกี่ยวประมาณเดือนสิงหาคม – กันยายน เรียกว่า “ส้มปี” ส่วนดอกที่ออกเดือนสิงหาคม - กันยายน จะเก็บเกี่ยวประมาณเดือน มีนาคม-เมษายน เรียกว่า “ส้มทวาย” ให้ผลผลิตเฉลี่ยประมาณ 40-70 ผล/ต้น/ปี (ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอายุของต้นส้มโอขาวแตงกวา) ปัจจุบันได้มีการพัฒนาผลผลิตส้มโอขาวแตงกวา ให้ได้มาตรฐานคุณภาพตามกระบวนการผลิตการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices: GAP) และได้รับการรับรองการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) ซึ่งทำให้ส้มโอขาวแตงกวาได้รับการยอมรับและเชื่อมั่นในคุณภาพจากผู้บริโภคมากขึ้น

3.3 พืชสมุนไพร ด้วยนโยบายของรัฐบาลที่ให้การสนับสนุนแนวคิด BCG (Bio-Circular-Green Economy) หรือ เศรษฐกิจชีวภาพในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ พืชสมุนไพรเป็นเรื่องหนึ่ง ที่ได้รับความสนใจ เนื่องจากเป็นแหล่งของสารสำคัญที่นำไปใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ เช่น การแพทย์ ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร และเครื่องสำอาง จึงสนับสนุนให้พืชสมุนไพรเป็นพืชทางเลือกในปี 2564 โดยดำเนินการภายใต้ตลาดนำการผลิต และหากทิศทางของตลาดสมุนไพรขยายตัวเพิ่มมากขึ้นจะช่วยให้เกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร มีรายได้และความมั่นคงในการดำรงชีพจากฐานข้อมูล Agri-Map Online จังหวัดชัยนาทมีพื้นที่ศักยภาพที่สามารถส่งเสริมให้ปลูกพืชสมุนไพรได้หลายชนิด เช่น ขมิ้นชัน บัวบก เป็นต้น

ขมิ้นชัน ไม้ล้มลุก เป็นพืชปลูกง่าย สามารถปลูกขึ้นได้ทุกภาคของประเทศไทย ชอบแสงแดดจัด และมีความชื้นสูง ชอบดินร่วนซุย มีการระบายน้ำดี เติบโตได้ดีในที่ดอน ไม่ชอบน้ำท่วมขัง ปัญหาโรคแมลงรบกวนน้อย อายุเก็บเกี่ยวประมาณ 8-9 เดือน เกษตรกรสวนใหญ่ปลูกขมิ้นชัน เป็นพืชสวนครัวหลังบ้าน ในปริมาณไม่มากนัก เกษตรกรสามารถปลูกขมิ้นชันแซมในสวนเป็นการใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์ และมีรายได้ระหว่างรอการเติบโตของยางพาราหรือปาล์มน้ำมัน โดยพื้นที่จังหวัดชัยนาทมีพื้นที่ศักยภาพในการปลูกขมิ้นชันที่ระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) ประมาณ 370,974 ไร่ กระจายอยู่ใน 7 อำเภอ คืออำเภอหันคา อำเภอเนินขาม อำเภอหนองมะโมง อำเภอมโนรมย์ อำเภอวัดสิงห์ อำเภอเมืองชัยนาท และอำเภอสรรพยา ตามลำดับ

บัวบก ไม้ล้มลุก อยู่ในจำพวกผัก ประเภทเลื้อย มีลำต้นเลื้อยไปตามดินที่ขึ้นแฉะ เรียกว่า ไหล มีรากงอกออกตามข้อของลำต้น ชอบดินร่วนปนทราย ขึ้นแฉะ มีการระบายน้ำดี เป็นพืชที่ไม่ชอบแสงแดดจัด แต่ต้องการแสงมาก เจริญเติบโตได้ดีที่อุณหภูมิ ระหว่าง 25 - 30 องศาเซลเซียส โดยพื้นที่จังหวัดชัยนาทมีพื้นที่ศักยภาพในการปลูกบัวบกที่ระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) ประมาณ 18,849 ไร่ อยู่ในอำเภอมโนรมย์ อำเภอเมืองชัยนาท อำเภอหันคา และอำเภอสรรพยา ตามลำดับ

4 แนวทางการส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจ

4.1 ข้าว

1) **พื้นที่ปลูกข้าวที่มีความเหมาะสมสูง (S1)** และปัจจุบันยังปลูกข้าวอยู่ มีเนื้อที่ 686,985 ไร่ กระจายตัวอยู่ในอำเภอสรรคบุรี อำเภอหันคา อำเภอเมืองชัยนาท พื้นที่ทั้ง 8 อำเภอ ตั้งอยู่ในเขตชลประทาน ทั้งนี้โดยคณะกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัดสมควรให้มีการเสนอแผนการใช้ที่ดินเพื่อสงวนให้เป็นแหล่งผลิตข้าวที่สำคัญของจังหวัด และมีการบริหารจัดการน้ำชลประทาน การจัดการดินปุ๋ย พันธุ์ข้าว โดยรวมกลุ่มเป็นเกษตรแปลงใหญ่ พัฒนาต่อยอดครบวงจรการตลาดในและต่างประเทศ การแปรรูป แหล่งทุน มีภาครัฐสนับสนุนการทำมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ และการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices: “GAP”) และเนื่องจากเป็นพื้นที่ศักยภาพสูง การปลูกพืชหลังนาจะช่วยให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น และเป็นการปรับปรุงบำรุงดิน ทั้งนี้ภาครัฐควรให้ความรู้ความเข้าใจกับเกษตรกรโดยแนะนำว่าพื้นที่นี้เป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมต่อการปลูกข้าวจึงไม่ควรปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่น หากข้าวราคาไม่ดีถ้าต้องการเปลี่ยนชนิดพืชควรเป็นพืชไร่ เพื่อที่ในอนาคตจะได้กลับมาทำนาได้อีก

2) **พื้นที่ปลูกข้าวที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)** และปัจจุบันยังปลูกข้าวอยู่ มีเนื้อที่ 92,767 ไร่ กระจายตัวอยู่ในอำเภอนองมะโมง อำเภอวัดสิงห์ อำเภอหันคา เป็นพื้นที่ปลูกข้าวที่มีข้อจำกัดไม่มากนัก เกษตรกรยังคงปลูกข้าวได้ผลดี หลายแห่งประสบปัญหาขาดน้ำในบางช่วงของการเพาะปลูก ควรสนับสนุนด้านการบริหารจัดการน้ำ เช่น ชลประทาน จะสร้างความมั่นใจให้กับเกษตรกรในการใช้ที่ดิน ปัญหาการทิ้งถิ่นฐานไปทำงานที่อื่นจะลดลง และพื้นที่ในเขตนี้มีความเหมาะสมสำหรับการเกษตรแบบผสมผสาน เกษตรแม่นยำหรือเกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นต้น และภาครัฐควรให้ความรู้ความเข้าใจกับเกษตรกรโดยแนะนำว่าไม่ควรปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่น หากข้าวราคาไม่ดีและต้องการปรับเปลี่ยนการผลิตควรเป็นพืชไร่ เพื่อในอนาคตยังสามารถกลับมาทำนาได้อีก

3) **พื้นที่ปลูกข้าวที่ไม่มีความเหมาะสม (S3 และ N)** และปัจจุบันเกษตรกรยังคงใช้ที่ดินปลูกข้าวอยู่ ซึ่งประสบปัญหาซ้ำซากน้ำท่วม ขาดน้ำ ผลผลิตต่ำ กระทบวงเกษตรและสหกรณ์ให้การช่วยเหลือเกษตรกรที่ทำกินในพื้นที่นี้ โดยสนับสนุนการปรับโครงสร้างที่ดินสนับสนุนแหล่งน้ำ ให้เกษตรกรเลือกปลูกพืชชนิดใหม่ที่มีความเหมาะสม เป็นการสร้างรายได้ และผลิตอาหารเพื่อบริโภค

4) **พื้นที่ที่มีศักยภาพหรือมีความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว** แต่ปัจจุบันเกษตรกรไม่ได้ใช้พื้นที่ปลูกข้าว โดยหันมาปลูกอ้อยโรงงานแทน เกษตรกรเป็นสมาชิกชาวไร่อ้อยโรงงานของโรงงานน้ำตาล ทำข้อตกลงซื้อขายผลผลิต เกษตรกรมีความมั่นใจมากกว่าการปลูกข้าวแต่ในอนาคตเกษตรกรสามารถกลับมาปลูกข้าวหรือทำการเกษตรแบบผสมผสานได้อีก

4.2 อ้อยโรงงาน

1) **พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานที่มีความเหมาะสมสูง (S1)** และปัจจุบันยังปลูกอ้อยโรงงานอยู่ มีเนื้อที่ 100 ไร่ กระจายตัวอยู่ในอำเภอมนรมย์ ทั้งนี้ตามแผนยุทธศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. 2560 – 2564 มียุทธศาสตร์ส่งเสริมสนับสนุนการวิจัย การบริหารจัดการ และการเพิ่มประสิทธิภาพ การผลิตอุตสาหกรรม อ้อยน้ำตาลทรายและอุตสาหกรรม เน้นให้มีการเพิ่มผลผลิตอ้อยโรงงานในพื้นที่ที่มีศักยภาพสูง แต่เน้นการลดต้นทุนผลผลิต ส่งเสริมให้เกษตรกรใช้ปุ๋ยอินทรีย์แบบคุณภาพสูง การเก็บเกี่ยวผลผลิตโดยการรณรงค์ลดเผาตอซังเพื่อเพิ่มผลผลิตและลดปัญหาภาวะโลกร้อน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องคิดค้นเทคโนโลยีการเก็บเกี่ยวโดยใช้เครื่องจักรเพื่อลดปัญหาแรงงาน ส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มและเข้าร่วมระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ จัดทำปัจจัยการผลิตให้กับเกษตรกร และอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรที่มีการปรับปรุงบำรุงดินโดยลดต้นทุนการผลิต ส่งเสริมให้มีการปลูกอ้อยโรงงานที่มีสายพันธุ์ต้านทานโรค สร้างความตระหนักและความรู้ความเข้าใจให้กับเกษตรกรในพื้นที่ที่มีความเหมาะสมสูง ในการปลูกอ้อยโรงงาน เพื่อแก้ไขปัญหาการปรับเปลี่ยนพื้นที่

2) **พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)** และปัจจุบันยังปลูกอ้อยโรงงานอยู่ มีเนื้อที่ 5,867 ไร่ กระจายตัวอยู่ในเขตอำเภอหนองมะโมง อำเภอมนรมย์ และอำเภอหันคา พัฒนาศักยภาพของพื้นที่ให้มากขึ้น ในเรื่องของคุณภาพดินและการบริหารจัดการน้ำให้มีเพียงพอและเหมาะสมต่อการเพาะปลูก สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับเกษตรกรในการจัดการพื้นที่ การปลูก การดูแลรักษา และการเก็บเกี่ยว ส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าของเสียจากโรงงานน้ำตาลและการนำของเสียจากโรงงานน้ำตาลไปใช้ในการปรับปรุงบำรุงดินในไร้อ้อย เพื่อเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนให้แก่เกษตรกรชาวไร้อ้อย โดยไม่มีผลเสียต่อสุขภาพ สิ่งแวดล้อม และชุมชนชาวไร้อ้อย

3) **พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานในพื้นที่ไม่มีความเหมาะสม (S3 และ N)** และปัจจุบันเกษตรกรยังคงใช้ที่ดินปลูกอ้อยโรงงานอยู่ ควรให้การช่วยเหลือเกษตรกรที่เลือกปลูกพืชชนิดใหม่ที่ให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า หรือใช้พื้นที่ผลิตพืชผักบริโภคในครัวเรือนหรือเข้าโครงการปรับเปลี่ยนการผลิต (Zoning by Agri-Map) เป็นต้น จัดหาตลาดให้กับเกษตรกรในการปลูกพืชผักทดแทน โดยอาจเริ่มจากตลาดชุมชน

4) **พื้นที่ที่มีศักยภาพหรือมีความเหมาะสมสำหรับการปลูกอ้อยโรงงาน** แต่ปัจจุบันเกษตรกรใช้ในการปลูกพืชชนิดอื่น เช่น ข้าว หรือพืชไร่อื่น ๆ ควรสร้างความเข้าใจให้กับเกษตรกรในการบริหารจัดการพื้นที่และการปรับปรุงบำรุงดินไม่ให้เสื่อมโทรม หากเกษตรกรต้องการกลับมาใช้พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานเหมือนเดิม จะได้ไม่ต้องมีต้นทุนการผลิตสูงในการปรับปรุงบำรุงดิน

4.3 มันสำปะหลัง

1) **พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังที่มีความเหมาะสมสูง (S1)** และปัจจุบันยังปลูกมันสำปะหลังอยู่ มีเนื้อที่ 562 ไร่ กระจายตัวอยู่ในอำเภอเมืองชัยนาท ตามมาตรการยุทธศาสตร์มันสำปะหลัง 2564 – 2567 เน้นให้เกษตรกรเข้าถึงพันธุ์มันสำปะหลังต้านทานโรคใบด่าง (Cassava Mosaic Disease: CMD) ให้เชื้อแป้งสูงและมีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ไม่ต่ำกว่า 5 ตัน ภายในปี 2567 นั้น ทำให้มีการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังในพื้นที่ที่มีศักยภาพสูง แต่เน้นการลดต้นทุนผลผลิต เร่งหาแนวทางแก้ไข ปัญหาโรคโคนเน่าหัวเน่า และโรคใบด่างมันสำปะหลัง ส่งเสริมการทำระบบน้ำหยดในพื้นที่ที่มีศักยภาพ การปรับปรุงบำรุงดิน การใส่ปุ๋ยที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ทำการวิเคราะห์คุณภาพดินอยู่เสมอ ส่งเสริมเกษตรกรแปรรูปมันสำปะหลังเบื้องต้นเพื่อเพิ่มมูลค่า อาทิ การแปรรูปมันเส้นสะอาด สร้างความร่วมมือ ระหว่างเกษตรกรและโรงงาน เพื่อวางแผนการขุดของเกษตรกร ประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรเก็บเกี่ยว ในช่วงอายุและระยะเวลาที่เหมาะสม ใช้ท่อนพันธุ์ที่ต้านทานโรค และให้ผลผลิตสูง เข้าร่วมโครงการ ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ และส่งเสริมให้เกษตรกรเป็น Smart Farmer

2) **พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)** และปัจจุบันยังปลูกมันสำปะหลัง อยู่ มีเนื้อที่ 106,797 ไร่ กระจายตัวอยู่ในอำเภอหันคา อำเภอเนินขาม และอำเภอวัดสิงห์ เกษตรกร ยังคงปลูกมันสำปะหลังได้ผลดี พัฒนาศักยภาพของพื้นที่ให้มากขึ้น ในเรื่องของคุณภาพดินและทำการ ตรวจวิเคราะห์คุณภาพดินอยู่เสมอ สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับเกษตรกรในการจัดการพื้นที่ การปลูก การดูแลรักษา การป้องกันโรค แมลงศัตรูพืช และการเก็บเกี่ยว ส่งเสริมการใช้ท่อนพันธุ์ที่ต้านทานโรค และให้ผลผลิตสูง ส่งเสริมเกษตรกรแปรรูปมันสำปะหลังเบื้องต้นเพื่อเพิ่มมูลค่า เช่น การแปรรูปมันเส้น สะอาด

3) **พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่ไม่มีความเหมาะสม (S3 และ N)** และปัจจุบันเกษตรกร ยังคงใช้ที่ดินปลูกมันสำปะหลังอยู่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ให้การช่วยเหลือเกษตรกรที่ทำกิน ในพื้นที่นี้ โดยสนับสนุนการปรับโครงสร้างที่ดินสนับสนุนแหล่งน้ำ ให้เกษตรกรเลือกปลูกพืชชนิดใหม่ ให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า หรือใช้พื้นที่ผลิตอาหารเพื่อ บริโภคในครัวเรือน หรือเข้าโครงการ ปรับเปลี่ยน การผลิต (Zoning by Agri-Map) ที่มีความเหมาะสม เป็นการสร้างรายได้ และผลิตอาหารเพื่อบริโภค

4) **พื้นที่ที่มีศักยภาพหรือมีความเหมาะสมสำหรับการปลูกมันสำปะหลัง** แต่ปัจจุบัน เกษตรกรไม่ได้ใช้พื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง พบว่าเกษตรกรปลูกพืชอื่นทดแทน เช่น ข้าว อ้อยโรงงาน ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปาล์มน้ำมัน ยางพารา เป็นต้น ภาครัฐควรให้ความรู้แก่เกษตรกรและสร้างแรงจูงใจ ให้กลับมาปลูกมันสำปะหลังเหมือนเดิม เนื่องจากพื้นที่ที่มีความเหมาะสม ทำให้ใช้ต้นทุนการผลิตต่ำ และผลผลิตมีคุณภาพดี ทั้งนี้เกษตรกรต้องพิจารณาแหล่งรับซื้อร่วมด้วย

4.4 ยางพารา

1) พื้นที่ปลูกยางพาราในพื้นที่ที่ไม่มีความเหมาะสม (S3 และ N) มีเนื้อที่ 1,994 ไร่ ปัจจุบันเกษตรกรยังคงใช้ที่ดินปลูกยางพาราอยู่ ส่งเสริมให้มีการโค่นยางพาราที่มีอายุตั้งแต่ 25 ปี และหาพืชอื่นทดแทน เช่น ส่งเสริมให้ปลูกไม้ผล มะพร้าว ไม้หววน มันสำปะหลัง ยาสูบ แตงโม พืชไร่ และพืชผักต่างๆทดแทน โดยคำนึงถึงแหล่งรับซื้อ และความต้องการของตลาด นอกจากนี้ควรส่งเสริมให้เกษตรกร ปรับเปลี่ยนการผลิตโดยเข้าร่วมโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map)

2) พื้นที่ที่มีศักยภาพหรือมีความเหมาะสมสำหรับการปลูกยางพารา แต่ปัจจุบันเกษตรกรไม่ได้ใช้พื้นที่ปลูกยางพารา พบว่าเกษตรกรปลูกพืชอื่นทดแทน เช่น ข้าว อ้อยโรงงาน มันสำปะหลัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปาล์มน้ำมัน เป็นต้น ในส่วนนี้ภาครัฐควรให้ความรู้ความเข้าใจถึงสถานการณ์ด้านการเกษตรในปัจจุบัน เนื่องจากยุทธศาสตร์ยางพาราระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) กำหนดที่จะลดพื้นที่ปลูกยางพาราให้เหลือประมาณ 18.4 ล้านไร่ ดังนั้น จึงควรพิจารณาปลูกพืชชนิดอื่นที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด เน้นการทำการเกษตรแบบผสมผสาน หรือการเข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ หรือ วนเกษตร เพื่อให้เกษตรกรสามารถใช้พื้นที่อย่างคุ้มค่ามากที่สุดต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรมการปกครอง. 2556. ขอบเขตการปกครอง. (ไฟล์ข้อมูล).

กรมการปกครอง. 2563. ข้อมูลสถิติประชากร. (ไฟล์ข้อมูล).

กรมชลประทาน. 2564. พื้นที่ชลประทาน พ.ศ. 2564. (ไฟล์ข้อมูล).

กรมพัฒนาที่ดิน. 2562. การใช้ที่ดินจังหวัดชัยนาท พ.ศ. 2562. (ไฟล์ข้อมูล).

กรมส่งเสริมการเกษตร. 2563. ข้อมูลเกษตรกร พ.ศ. 2563. (ไฟล์ข้อมูล).

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2564. ทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร พ.ศ. 2564.
(ไฟล์ข้อมูล).

ภาคผนวก

ตารางผนวกที่ 1 ข้อมูลตำบลจำแนกตามรายอำเภอ จังหวัดชัยนาท

ลำดับ	อำเภอ	ตำบล	
1	เนินขาม	เนินขาม	
2		กะบกเตี้ย	
3		สุขเดือนห้า	
4	มโนรมย์	คิ่งสำเภา	
5		วัดโคก	
6		ศิลาดาน	
7		ท่าฉนวน	
8		หางน้ำสาคร	
9		ไร่พัฒนา	
10		อุตะเภา	
11		เมืองชัยนาท	ในเมือง
12			บ้านกล้วย
13			ท่าชัย
14	ชัยนาท		
15	เขาท่าพระ		
16	หาดท่าเสา		
17	ธรรมามูล		
18	เสื่อโฮก		
19	นางลือ		
20	วัดสิงห์	วัดสิงห์	
21		มะขามแต้	
22		หนองน้อย	
23		หนองบัว	
24		หนองขุ่น	
25		บ่อแร่	
26		วังหมัน	

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ลำดับ	อำเภอ	ตำบล	
27	สรรคบุรี	แพรคศรีราชา	
28		เที่ยงแท้	
29		ห้วยกรด	
30		โพงาม	
31		บางซุด	
32		ดงคอน	
33		ดอนกำ	
34		ห้วยกรดพัฒนา	
35	สรรพยา	สรรพยา	
36		ตลุก	
37		เขาแก้ว	
38		โพนางดำตัก	
39		โพนางดำออก	
40		บางหลวง	
41		หาดอาษา	
42		หนองมะโมง	หนองมะโมง
43			วังตะเคียน
44			สะพานหิน
45			กุดจอก
46	หันคา	หันคา	
47		บ้านเข็ญ	
48		ไพรงกยูง	
49		หนองแซง	
50		ห้วยงู	
51		วังไก่อี้น	
52		เด่นใหญ่	
53		สามง่ามท่าโบสถ์	
รวม	8	53	

ที่มา: กรมการปกครอง, 2556

ชุดดิน	ชั้นนาท	Series Cn	กลุ่มชุดดินที่ 4
สภาพพื้นที่	ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ มีความลาดชัน 0-2 %		
ภูมิสัณฐาน	ที่ราบน้ำท่วมถึง		
วัตถุต้นกำเนิดดิน	ตะกอนน้ำพา		
การระบายน้ำ	ค่อนข้างเลวถึงเลว		
การซึมผ่านได้ของน้ำ	ช้า	การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน	ช้า
ลักษณะสมบัติของดิน	เป็นดินลึก ดินบนเนื้อดินเป็นดินเหนียวปนทรายแป้งหรือดินเหนียว สีผสมของสีน้ำตาลปนเทาเข้มกับเทาเข้ม มีจุดประสีน้ำตาลปนเหลืองเข้ม ปฏิกิริยาดินเป็นกรดเล็กน้อยถึงเป็นด่างปานกลาง (pH 6.5-8.0) พบรอยไหลและหน้าอัดมันในดินล่าง ในฤดูแล้งหน้าดินจะแตกกระแหง ดินล่างเนื้อดินเป็นดินเหนียว สีผสมของสีเทากับน้ำตาลปนเหลืองเข้มถึงเทา ปฏิกิริยาดินเป็นกลางถึงเป็นด่างปานกลาง (pH 7.0-8.0)		
ข้อจำกัด	มีน้ำท่วมขังในฤดูฝนนาน		
ข้อเสนอแนะ	ควรเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดินด้วยการปรับปรุงบำรุงดิน โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ และปุ๋ยเคมีในอัตราที่เหมาะสม หลังฤดูการทำนาควรปลูกพืชอายุสั้นหรือพืชปรับปรุงดิน		

สมบัติทางเคมี	ความลึก (ซม.)	อินทรีย์วัตถุ	ความจุ แลกเปลี่ยน แคตไอออน	ความอิ่มตัว เบส	ฟอสฟอรัส ที่เป็น ประโยชน์	โพแทสเซียม ที่เป็น ประโยชน์	ความอุดม สมบูรณ์ ของดิน
	0-25	ปานกลาง	สูง	สูง	ต่ำ	สูง	ปานกลาง
	25-50	ปานกลาง	สูง	สูง	ต่ำ	สูง	ปานกลาง
	50-100	ต่ำ	สูง	สูง	ต่ำ	สูง	ปานกลาง

ภาพที่ 1 หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินชั้นนาท

ชุดดิน	โคกกระเทียม	Series Kk	กลุ่มชุดดินที่ 1
สภาพพื้นที่	ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ มีความลาดชัน 0-2 %		
ภูมิสังฐาน	ที่ราบตะกอนน้ำพาที่ได้รับอิทธิพลจากภูเขาหินปูน		
วัตถุต้นกำเนิดดิน	ตะกอนน้ำพา		
การระบายน้ำ	เลว		
การซึมผ่านได้ของน้ำ	ช้า	การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน	ช้า
ลักษณะสมบัติของดิน	เป็นดินเหนียวจัดลึก หน้าดินจะแตกกระแหงในฤดูแล้ง เนื้อดินเป็นดินเหนียวตลอด ดินบนสีดำหรือเทาเข้ม จุดประสีน้ำตาลเข้มและแดงปนเหลือง ปฏิกิริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดเล็กน้อย (pH 5.5-6.5) ดินล่างตอนบน สีเทาหรือเทาเข้ม มีจุดประสีน้ำตาลแก่และแดงปนเหลือง ดินล่าง มีสีน้ำตาลปนเขียวมะกอก พบจุดประสีน้ำตาลปนเหลืองและเหลืองปนเขียวมะกอก ปฏิกิริยาดินเป็นกลางถึงเป็นด่างปานกลาง (pH 7.0-8.0) พบรอยไถล ผิวน้ำเหล็ก แมงกานีส ก้อนหินปูนสะสมในดินล่างที่ลึกมาก 80 เซนติเมตร		
ข้อจำกัด	เป็นที่ราบลุ่มต่ำ มีน้ำท่วมขังลึกเป็นเวลานาน เนื้อดินเป็นดินเหนียวจัด		
ข้อเสนอแนะ	พื้นที่บริเวณนี้ส่วนใหญ่มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติสูง หากสามารถจัดการควบคุมระดับน้ำได้ จะช่วยเพิ่มผลผลิตของพืชปลูกได้		

สมบัติทางเคมี	ความลึก (ซม.)	อินทรีย์วัตถุ	ความจุ แลกเปลี่ยน แคตไอออน	ความ อิ่มตัวเบส	ฟอสฟอรัส ที่เป็น ประโยชน์	โพแทสเซียม ที่เป็น ประโยชน์	ความอุดม สมบูรณ์ ของดิน
	0-25	ปานกลาง	สูง	สูง	ปานกลาง	สูง	สูง
	25-50	ต่ำ	สูง	สูง	ปานกลาง	สูง	ปานกลาง
	50-100	ต่ำ	สูง	สูง	ปานกลาง	สูง	ปานกลาง

ภาพที่ 2 หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินโคกกระเทียม

ชุดดิน	เดิมบาง	Series Db	กลุ่มชุดดินที่ 7
สภาพพื้นที่	ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ มีความลาดชัน 0-2 %		
ภูมิสังฐาน	ตะพักลำน้ำ		
วัตถุต้นกำเนิดดิน	ตะกอนน้ำ		
การระบายน้ำ	ค่อนข้างเลวถึงเลว		
การซึมผ่านได้ของน้ำ	ช้า	การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน ช้า	
ลักษณะสมบัติของดิน	เป็นดินลึก ดินบนเป็นดินร่วนปนทรายถึงดินร่วนเหนียวปนทรายหรือดินร่วนปนดินเหนียว สีน้ำตาลปนเทา ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดเล็กน้อย (pH 5.5 - 6.5) ดินล่างตอนบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ดินเหนียวหรือดินเหนียวปนทรายแข็ง สีเทาปนน้ำตาลหรือน้ำตาลปนเทา มีจุดประสีน้ำตาลแก่น้ำตาลปนเหลือง และเหลืองปนน้ำตาล ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกลาง (pH 5.5-7.0) ดินล่างเป็นดินเหนียว สีเทาปนน้ำตาลอ่อน มีจุดประสีแดง ปฏิกริยาดินเป็นกลางถึงเป็นด่างปานกลาง (pH 7.0 - 8.0)		
ข้อจำกัด	มีน้ำท่วมในฤดูฝน ความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างต่ำ		
ข้อเสนอแนะ	ควรมีการปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใส่ปุ๋ยอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ควบคู่กับปุ๋ยเคมี เพื่อปรับปรุงคุณสมบัติทางกายภาพของดินให้ดีขึ้นและช่วยเพิ่มธาตุอาหารพืชให้แก่ดิน นอกจากนี้ในช่วงฤดูแล้งหลังการเก็บเกี่ยวข้าวแล้ว ถ้ามีแหล่งน้ำเพียงพอก็อาจจะใช้ปลูกพืชไร่อายุสั้นบางชนิดและพืชผักสวนครัว		

สมบัติทางเคมี	ความลึก (ซม.)	อินทรีย์วัตถุ	ความจุ แลกเปลี่ยน แคตไอออน	ความ อิ่มตัวเบส	ฟอสฟอรัส ที่เป็น ประโยชน์	โพแทสเซียม ที่เป็น ประโยชน์	ความอุดม สมบูรณ์ ของดิน
	0-25	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
	25-50	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
	50-100	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ	สูง	ปานกลาง

ภาพที่ 3 หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินเดิมบาง

ชุดดิน	ดงยางเอน	Series Don	กลุ่มชุดดินที่ 33
สภาพพื้นที่	ค่อนข้างราบเรียบถึงเป็นลูกคลื่นลอนลาด มีความลาดชัน 1-12 %		
ภูมิสัณฐาน	ลานตะพัก		
วัตถุต้นกำเนิดดิน	ตะกอนน้ำพา		
การระบายน้ำ	ดีปานกลางถึงดี		
การซึมผ่านได้ของน้ำ	ปานกลาง	การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน ช้ำ	
ลักษณะสมบัติของดิน	เป็นดินสีกรมก ดินบนเป็นดินร่วนปนทรายแฉ่ง ดินร่วนปนดินเหนียว ดินร่วนเหนียวปนทรายแฉ่ง สีน้ำตาลเข้มหรือน้ำตาลปนเทาเข้ม ปฏิกิริยาดินเป็นกรดปานกลางถึงเป็นกลาง (pH 6.0-7.0) ดินล่างเป็นดินร่วน ดินร่วนปนทรายแฉ่งถึงดินร่วนเหนียวปนทรายแฉ่ง ดินร่วนปนดินเหนียว สีน้ำตาลหรือน้ำตาลปนแดง อาจพบจุดประสีน้ำตาลเข้มหรือน้ำตาลปนเหลืองเล็กน้อย ปฏิกิริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกลาง (pH 5.5-7.0)		
ข้อจำกัด	มีโอกาสเกิดชั้นดานไถพรวน และขาดแคลนน้ำในช่วงเพาะปลูก		
ข้อเสนอแนะ	ทำลายชั้นดานไถชั้นไถพรวนโดยไถให้ลึกกว่าปกติ และใช้อินทรีย์วัตถุในการปรับสภาพดินให้ร่วนซุย ปรับปรุงบำรุงดินอยู่เสมอโดยเพิ่มอินทรีย์วัตถุและใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมีเพื่อเพิ่มผลผลิตให้สูงขึ้น		

สมบัติทางเคมี	ความลึก (ซม.)	อินทรีย์วัตถุ	ความจุ แลกเปลี่ยน แคตไอออน	ความอิ่มตัว เบส	ฟอสฟอรัส ที่เป็น ประโยชน์	โพแทสเซียม ที่เป็น ประโยชน์	ความอุดม สมบูรณ์ ของดิน
	0-25	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	สูง	ปานกลาง
	25-50	ต่ำ	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง
	50-100	ต่ำ	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ต่ำ	ปานกลาง

ภาพที่ 4 หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินดงยางเอน

ชุดดิน	ลพบุรี	Series Lb	กลุ่มชุดดินที่ 28
สภาพพื้นที่	ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีความลาดชัน 1-5 %		
ภูมิสัณฐาน	ตะพักลำน้ำ		
วัตถุต้นกำเนิดดิน	ตะกอนน้ำพาที่บดอยู่บนลานตะพักปูนมาร์ล บริเวณเขาหินปูน		
การระบายน้ำ	ดีถึงดีปานกลาง		
การซึมผ่านได้ของน้ำ	ช้า	การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน ช้าถึงปานกลาง	
ลักษณะสมบัติของดิน	เป็นดินเหนียวจัดลึก ตลอดชั้นดินเป็นดินเหนียว ดินบนมีสีดำหรือเทาเข้ม ปฏิกริยาดินเป็นกรดเล็กน้อยถึงเป็นด่างปานกลาง (pH 6.5-8.0) ดินล่างมีสีดำหรือเทาเข้มมากจนถึงน้ำตาลปนเทา พบชั้นปูนมาร์ลในระดับลึก 80 เซนติเมตร ลงไป ปฏิกริยาดินเป็นด่างปานกลางถึงเป็นด่างจัด (pH 8.0-9.0) ในฤดูแล้งจะแตกกระแหงเป็นร่องกว้างกว่า 1 เซนติเมตร หรือมากกว่า ที่ความลึก 50 เซนติเมตร และรอยแตกนี้จะคงอยู่นาน จะพบรอยไถลและหน้าดิน มีมวลก้อนกลมของปูนสะสมอยู่ทั่วไป		
ข้อจำกัด	เป็นดินเหนียวจัด โครงสร้างของดินไม่ดี เมื่อแห้งจะแข็งมากแต่พอเปียกน้ำจะแฉะ การเกษตรกรรมทำได้ลำบาก		
ข้อเสนอแนะ	โดยทั่วไปเหมาะในการปลูกพืชไร่ชนิดต่างๆ แต่ควรไถพรวนดินในขณะที่ดินมีความชื้นเหมาะสมและควรใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี เพื่อเพิ่มผลผลิตและปรับโครงสร้างของดิน		

สมบัติทางเคมี	ความลึก (ซม.)	อินทรีย์วัตถุ	ความจุ แลกเปลี่ยน แคตไอออน	ความ อิ่มตัวเบส	ฟอสฟอรัส ที่เป็น ประโยชน์	โพแทสเซียม ที่เป็น ประโยชน์	ความอุดม สมบูรณ์ ของดิน
	0-25	สูง	สูง	สูง	สูง	สูง	สูง
	25-50	สูง	สูง	สูง	ปานกลาง	สูง	สูง
	50-100	สูง	สูง	สูง	สูง	สูง	สูง

ภาพที่ 5 หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินลพบุรี

ตารางผนวกที่ 2 พื้นที่ชลประทานจังหวัดชัยนาทจำแนกรายอำเภอ ตำบล

อำเภอ	พื้นที่ (ไร่)	ตำบล	พื้นที่ (ไร่)
สรรคบุรี	173,160.71	ดงคอน	47,057.50
		แพรภคศรีราชา	36,587.30
		บางซุด	21,164.20
		โพงาม	20,351.70
		เที่ยงแท้	18,142.80
		ห้วยกรดพัฒนา	15,097.40
		ดอนกำ	8,580.09
		ห้วยกรด	6,179.72
		หันคา	124,148.20
หนองแซง	25,357.20		
ห้วยงู	20,495.40		
หันคา	17,246.90		
บ้านเขียน	15,960.60		
สามง่ามท่าโบสถ์	14,600.60		
เด่นใหญ่	201.20		
สรรพยา	111,986.36	ตลุก	23,543.20
		หาดอาษา	21,263.90
		เขาแก้ว	19,301.80
		สรรพยา	16,366.70
		โพนางด้าออก	13,358.50
		บางหลวง	10,650.60
		โพนางด้าตก	7,501.66

ตารางผนวกที่ 2 (ต่อ)

อำเภอ	พื้นที่ (ไร่)	ตำบล	พื้นที่ (ไร่)
เมืองชัยนาท	110,049.82	นางลือ	27,753.70
		เสื่อโฮก	21,506.70
		เขาท่าพระ	13,660.00
		ท่าชัย	13,518.80
		ชัยนาท	12,474.20
		ธรรมามูล	9,051.26
		หาดท่าเสา	6,506.46
		บ้านกล้วย	5,578.70
		มโนรมย์	88,806.65
หางน้ำสาคร	18,538.80		
วัดโคก	15,901.40		
ศิลาทวน	11,906.20		
คู้่งสำเภา	8,173.52		
ไร่พัฒนา	7,351.53		
อู่ตะเภา	4,398.60		
วัดสิงห์	54,796.16	หนองน้อย	23,643.60
		มะขามเต่า	15,956.40
		หนองบัว	6,154.47
		หนองขุ่น	5,631.97
		วังหมัน	3,286.79
		วัดสิงห์	122.93
รวม	662,947.90		662,947.90

ที่มา: กรมชลประทาน, 2564

ตารางผนวกที่ 3 พื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินจำแนกรายอำเภอ ตำบล

อำเภอ/ตำบล	เนื้อที่ (ไร่)
อำเภอหนองมะโมง	35,215
ตะพานหิน	17,486
หนองมะโมง	11,084
วังตะเคียน	3,827
กุดจอก	2,818
อำเภอเนินขาม	16,895
กะบกเตี้ย	15,719
เนินขาม	1,176
อำเภอหันคา	6,574
ไพรมกยูง	6,388
เด่นใหญ่	142
หนองแขง	44
อำเภอวัดสิงห์	6,062
วังหมัน	3,370
หนองขุ่น	1,925
บ่อแร่	445
หนองน้อย	202
มะขามแต้	120
อำเภอสรรคบุรี	6,049
ดงคอน	5,227
บางซุด	822
รวม	70,795

ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th>, 2564

ตารางผนวกที่ 4 กิจกรรมการเกษตรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จังหวัดชัยนาท

ลำดับ	กิจกรรมการเกษตร	เกษตรกร (ราย)	เนื้อที่ (ไร่)
1	ข้าวนาปี	31,015	679,492
2	มันสำปะหลังโรงงาน	4,782	88,710
3	ข้าวนาปรัง	4,278	84,968
4	อ้อยโรงงาน	2,510	51,944
5	ถั่วเขียวผิวมัน	1,561	28,977
6	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	1,292	23,867
7	มะม่วง	961	3,021
8	ส้มโอ	617	1,598
9	ไม้ผลอื่นๆ	617	1,567
10	ปาล์มน้ำมัน	40	1,289
11	กล้วยน้ำว้า	658	1,104
12	มะนาว	630	944
13	หญ้าเลี้ยงสัตว์	87	848
14	ยูคาลิปตัส	85	706
15	มะพร้าว	155	432
16	แตงโมเนื้อ	31	392
17	ไม้ยืนต้นอื่นๆ	77	310
18	มะปรางหวาน	125	254
19	กระท้อน	85	221
20	ฟักทอง	42	215
รวม		49,648	970,859

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร, 2563

ตารางผนวกที่ 5 ทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร จังหวัดชัยนาท

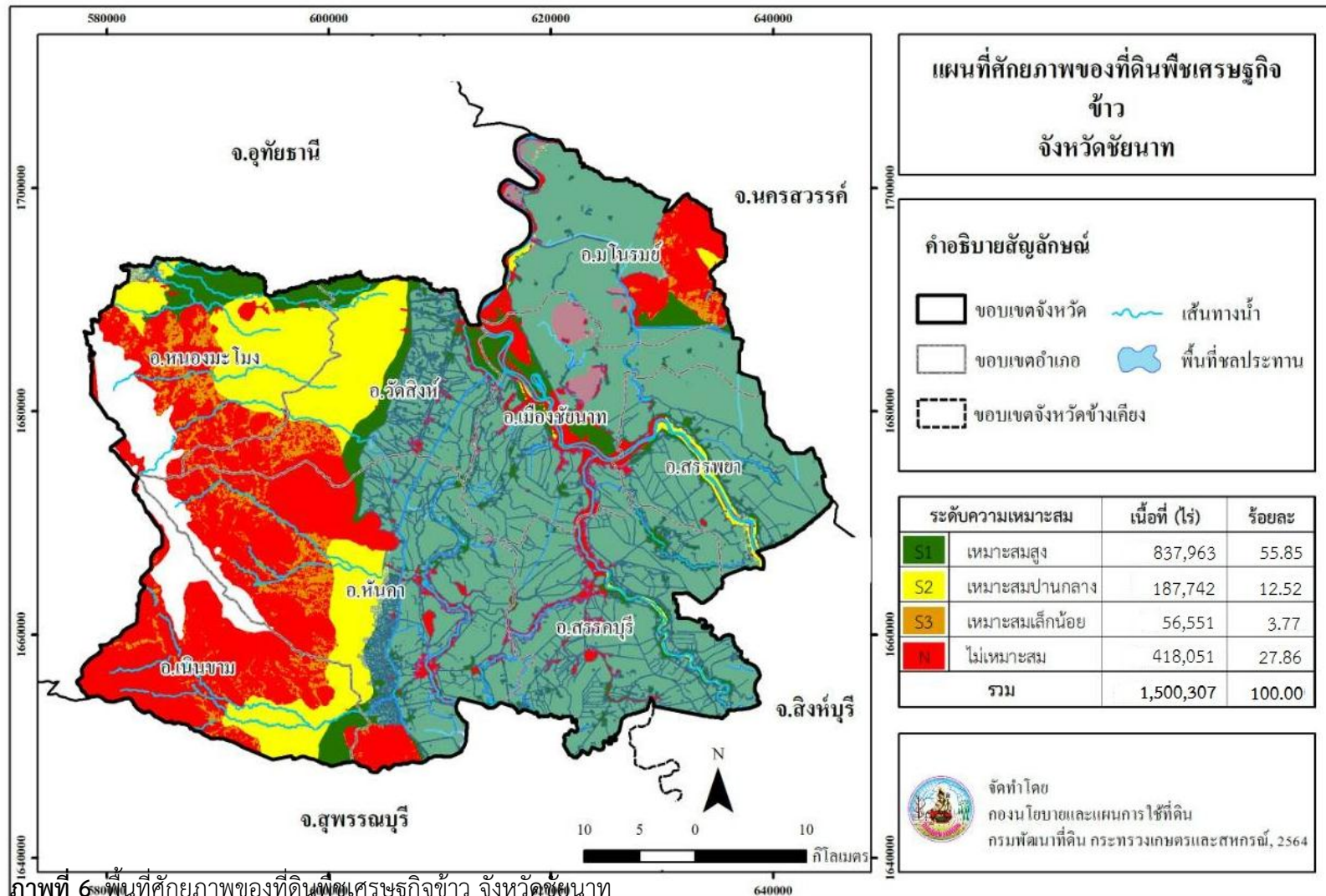
ลำดับ	ชนิด	เกษตรกร (ราย)	เนื้อที่ (ไร่)	อำเภอ
1	กระเจี๊ยบแดง	14	236.85	สรรคบุรี หันคา หนองมะโมง เนินขาม มโนรมย์
2	ว่านหางจระเข้	2	64.33	วัดสิงห์
3	พริกไทย	5	12.09	วัดสิงห์ สรรพยา สรรคบุรี มโนรมย์
4	ไพล	3	4.62	สรรคบุรี มโนรมย์
5	กระชายดำ	1	4.62	มโนรมย์
6	ขมิ้นชัน	2	2.75	สรรคบุรี
7	หญ้าหวาน	1	2.16	มโนรมย์
8	สมุนไพรอื่นๆ	2	2.16	สรรพยา หนองมะโมง
9	ฟ้าทะลายโจร	1	1.75	สรรคบุรี
รวม		31	331.33	

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2564

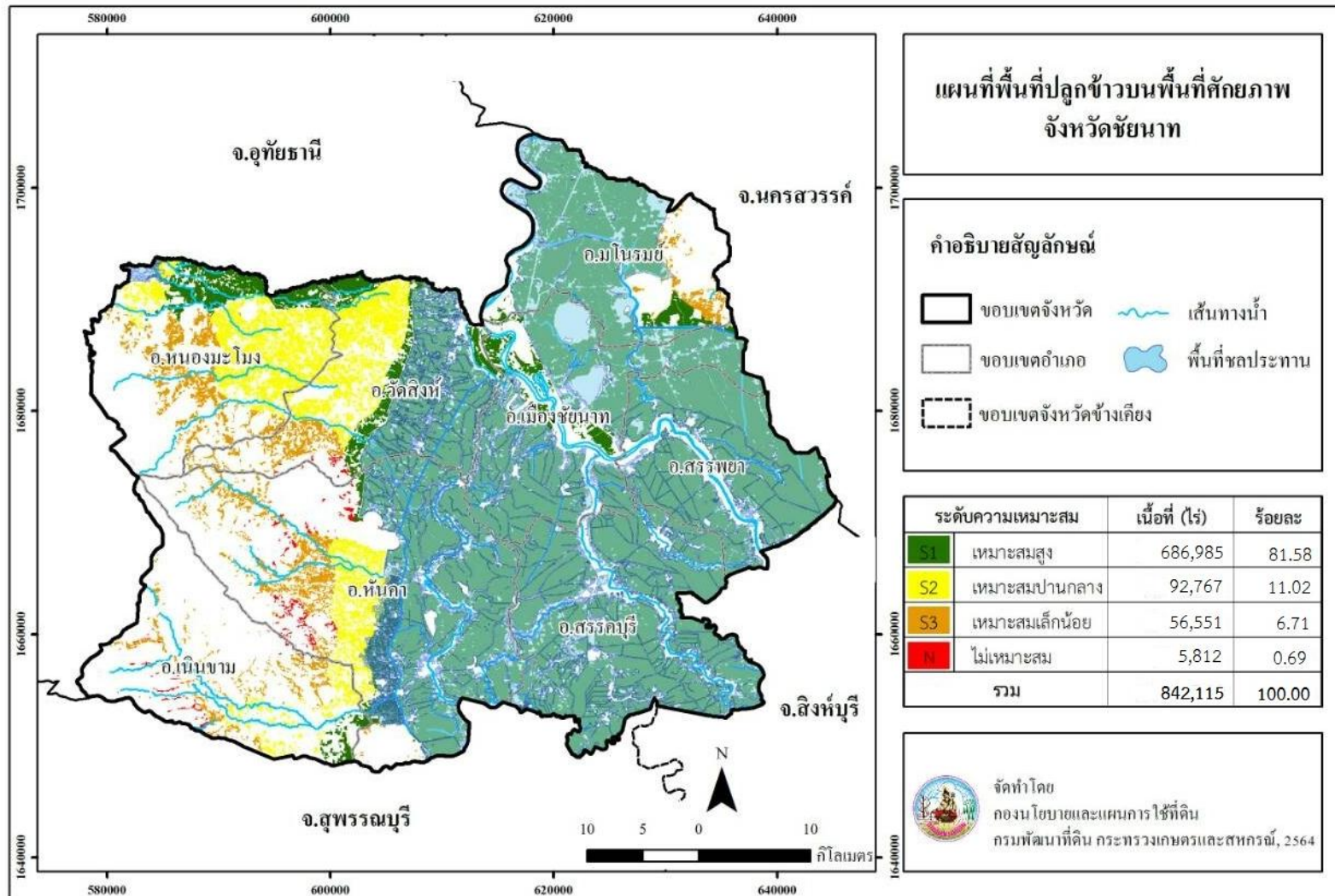
ตารางผนวกที่ 6 โรงงานและแหล่งรับซื้อสินค้าเกษตรในพื้นที่จังหวัดชัยนาท

โรงงานอุตสาหกรรม แหล่งรับซื้อ และสหกรณ์การเกษตร	จำนวน (แห่ง)	โรงงานด้านเกษตร	จำนวน (แห่ง)
สหกรณ์การเกษตร	23	โรงงานด้านการเกษตรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง	93
โรงงานผลิตมันเส้น	13	โรงสีขนาดใหญ่	19
ลานตากและแหล่งรับซื้อทางการเกษตร	1	โรงสีขนาดกลาง	25
		โรงสีขนาดเล็ก	12
รวม	37	รวม	149

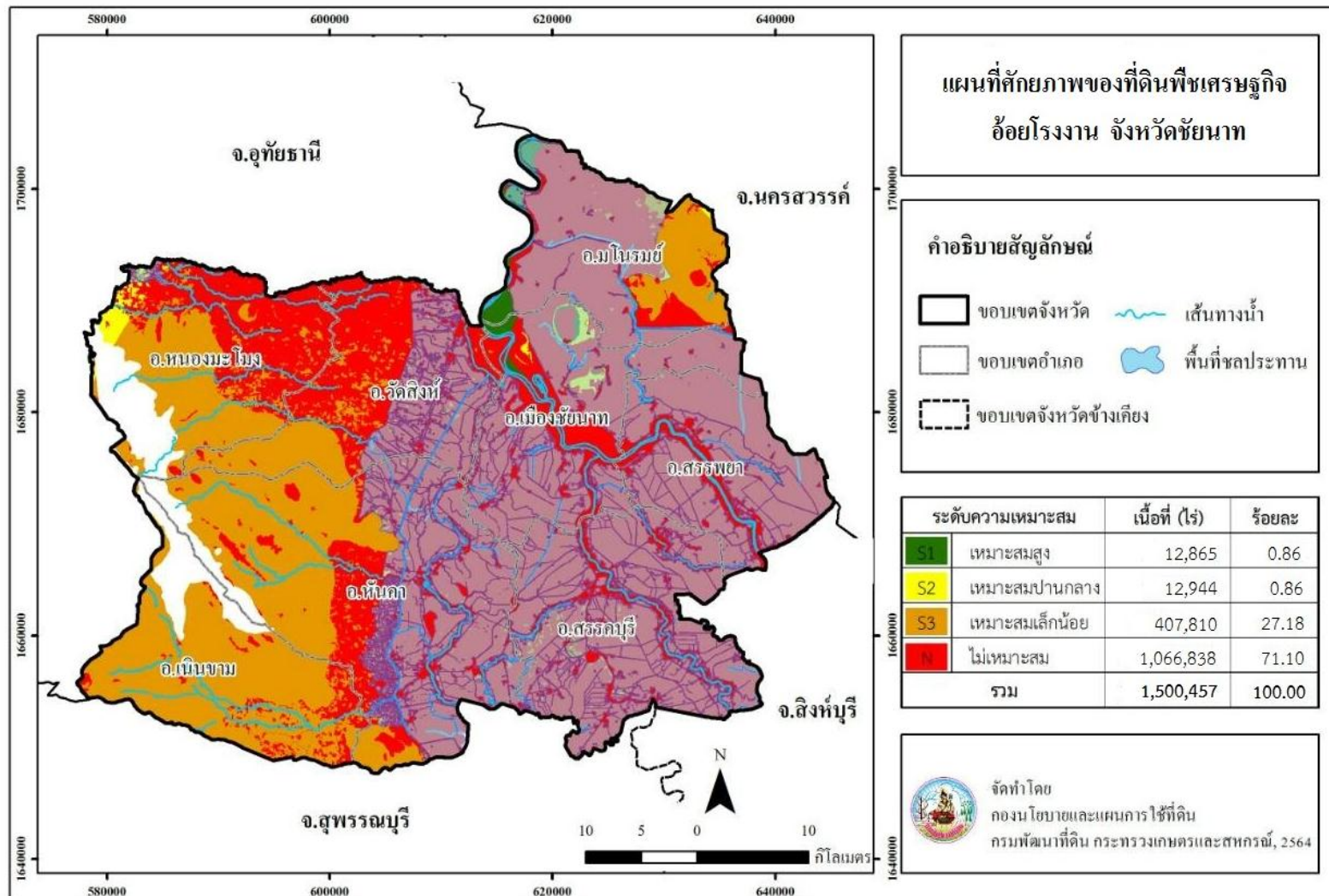
ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th>, 2564

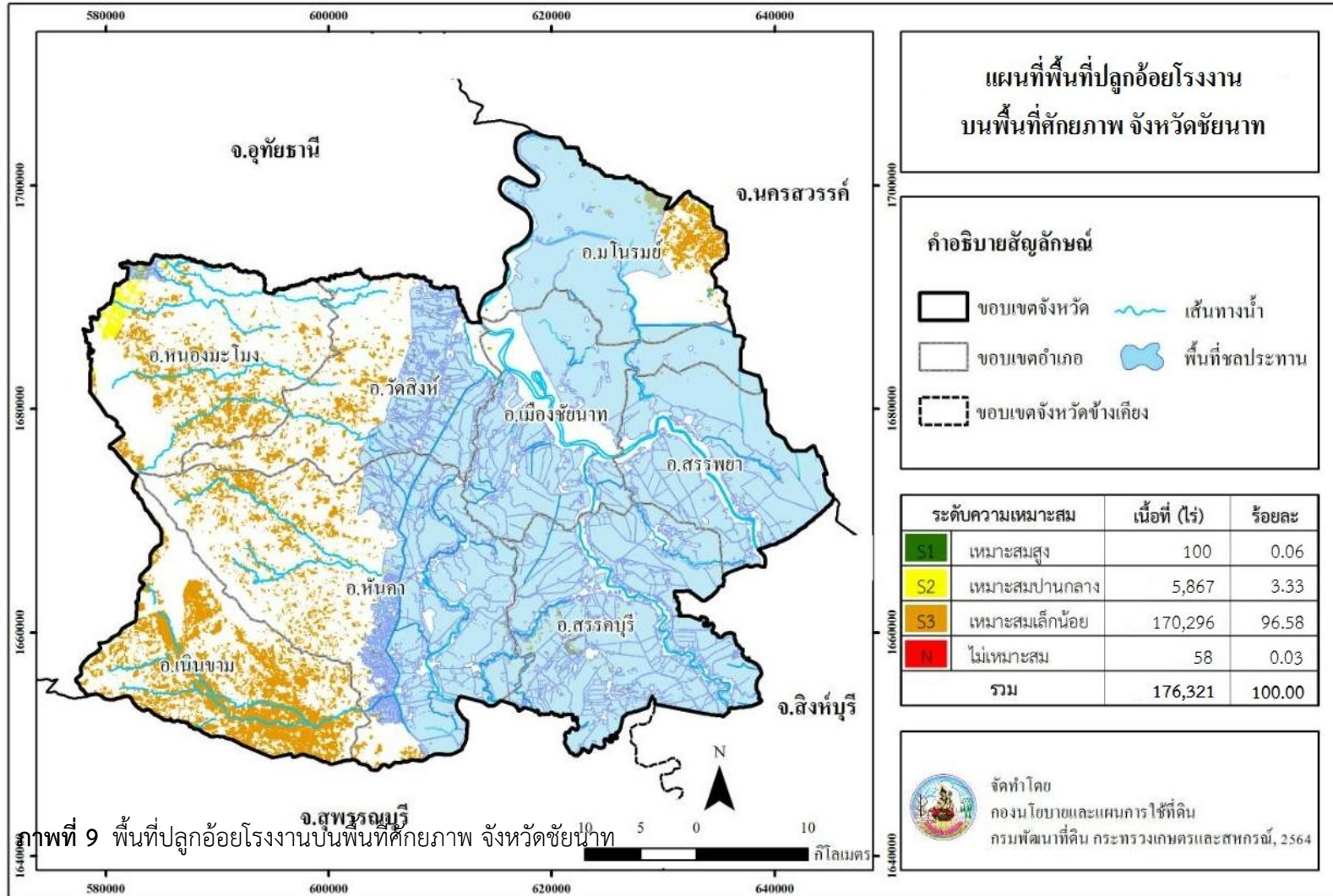
ภาพที่ 6 แผนที่ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจข้าว จังหวัดชัยนาท

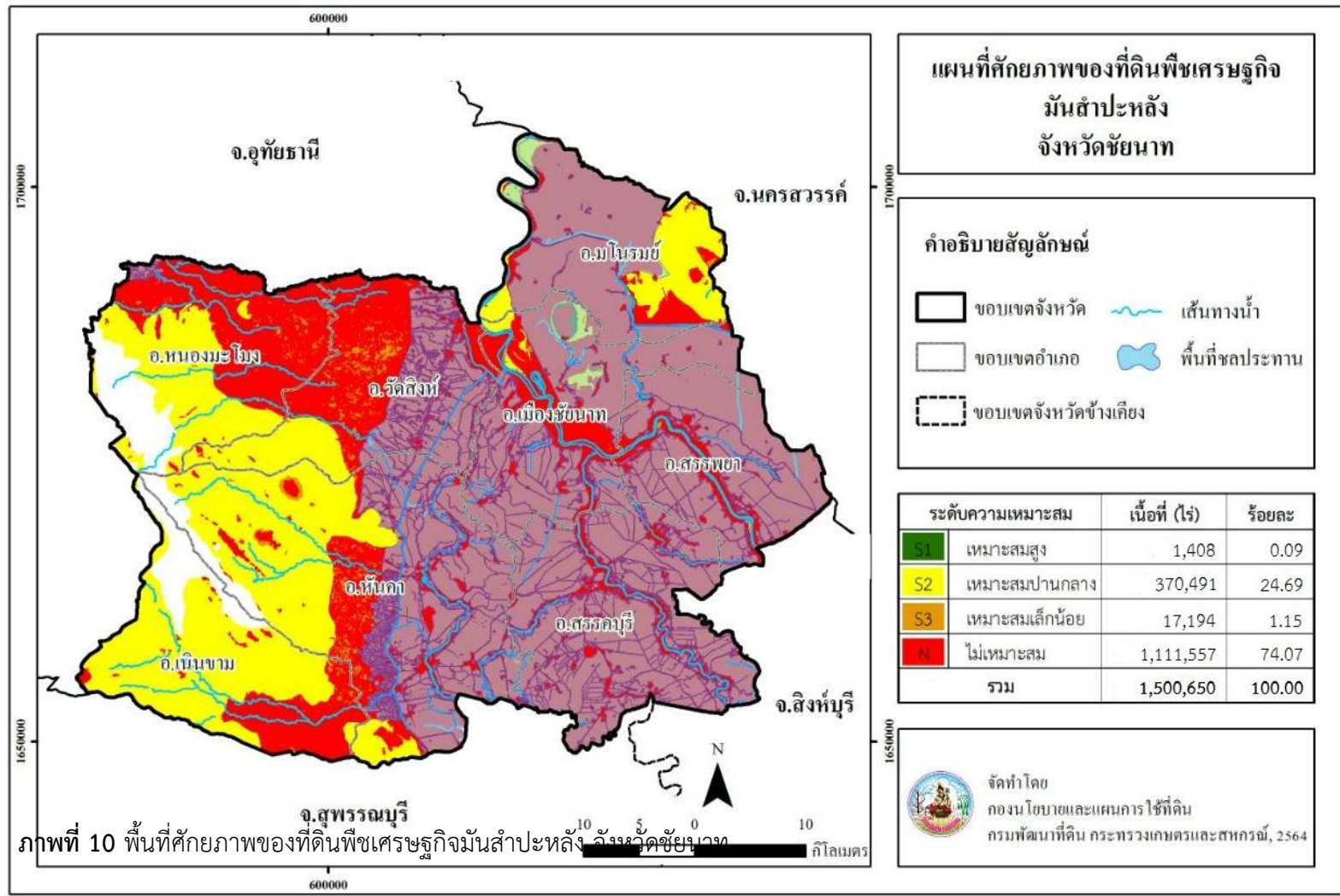

ภาพที่ 7 พื้นที่ปลูกข้าวบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดชัยนาท

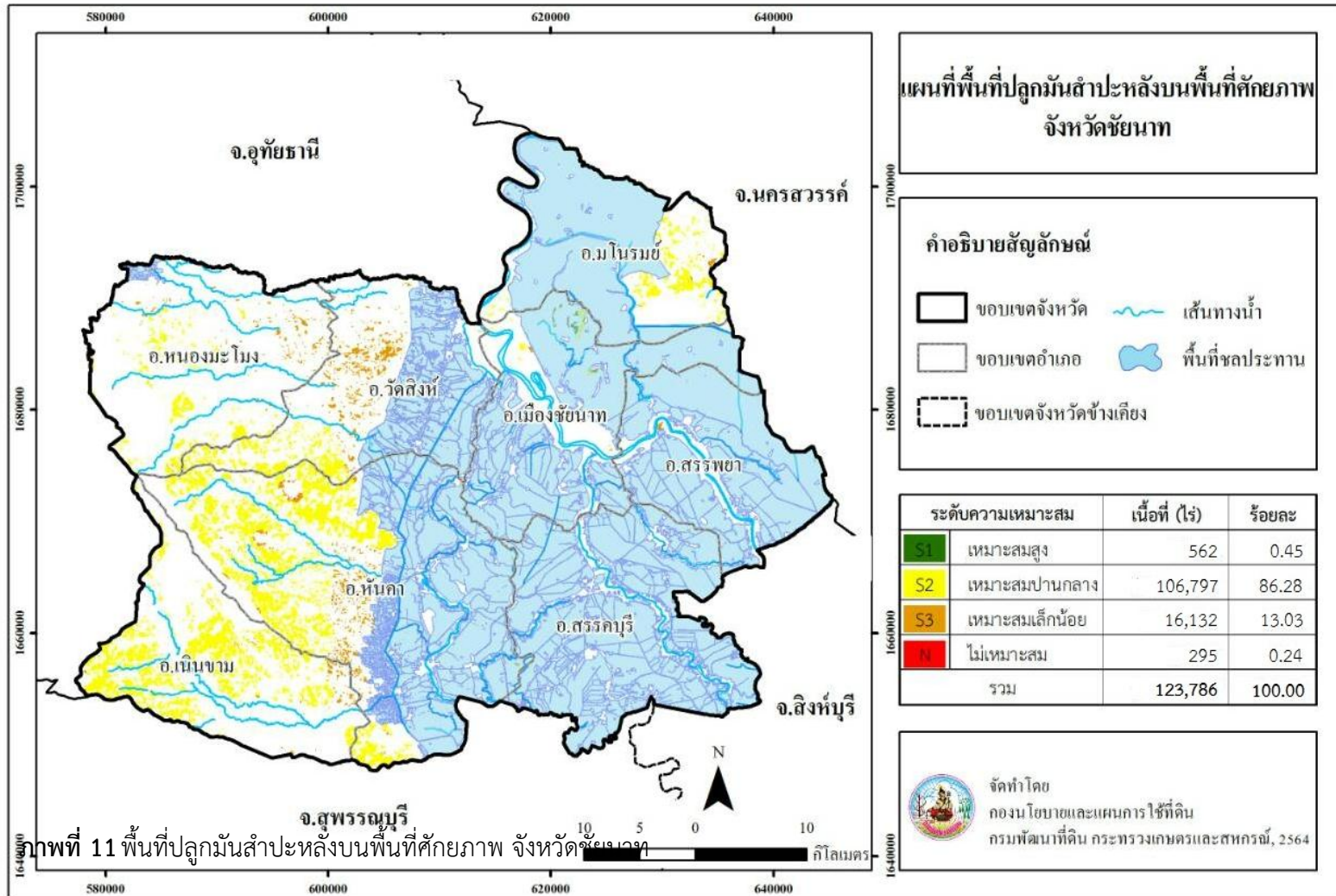

ภาพที่ 8 พื้นที่ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจอ้อยโรงงาน จังหวัดชัยนาท

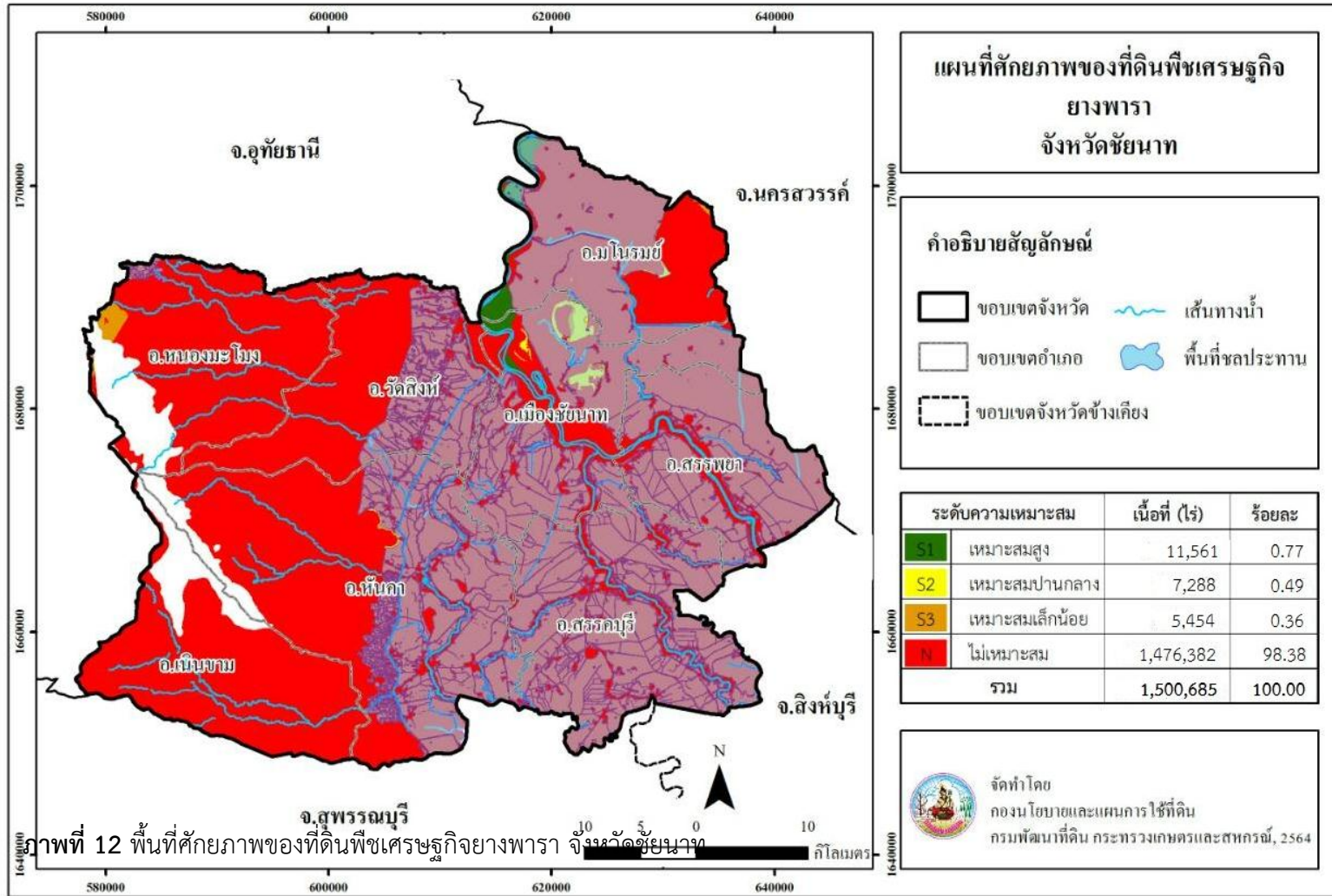

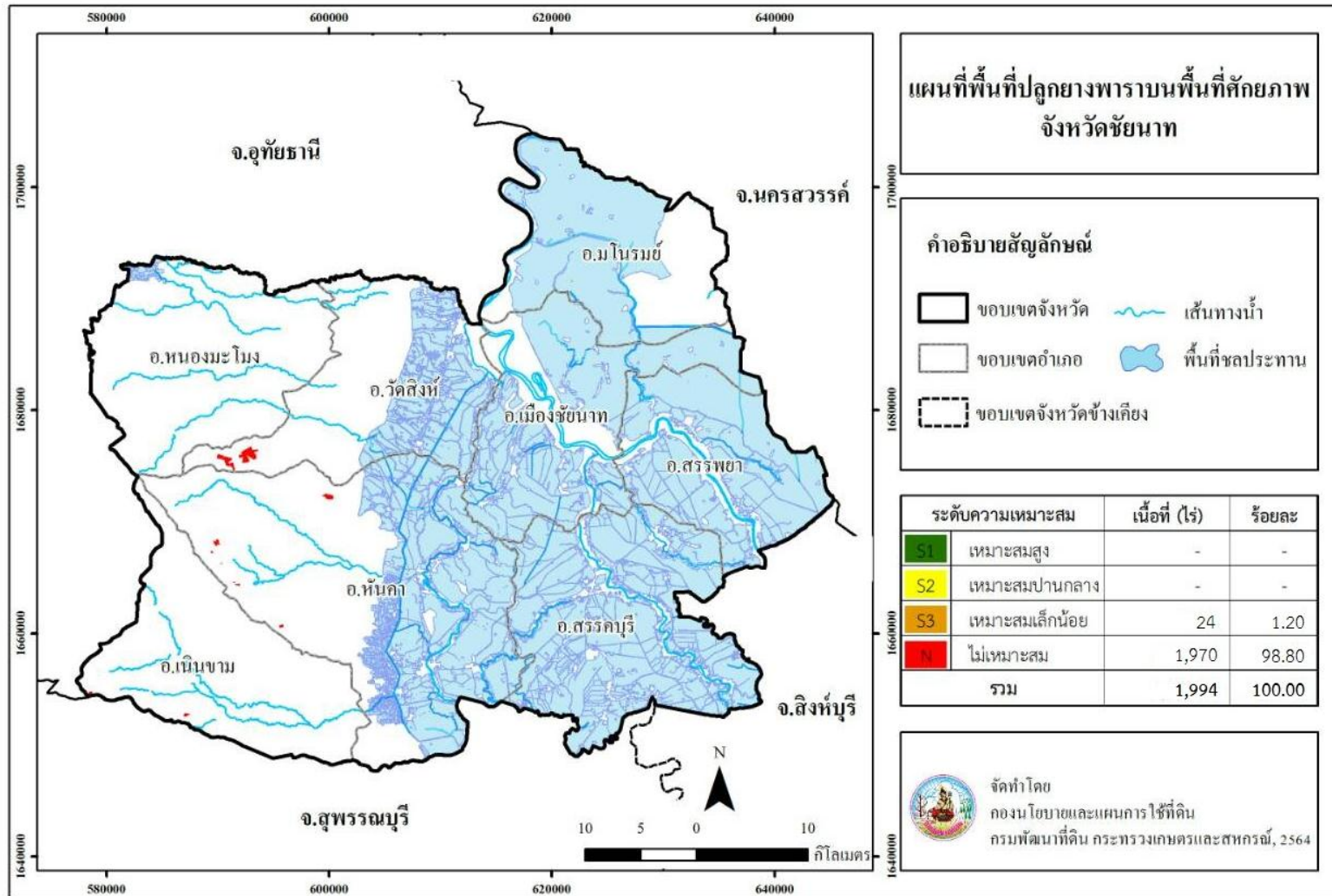
ภาพที่ 10 พื้นที่ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจมันสำปะหลัง จังหวัดชัยนาท

ภาพที่ 11 พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดชัยนาท

ภาพที่ 12 พื้นที่ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจยางพารา จังหวัดชัยนาท

ภาพที่ 13 พื้นที่ปลูกยางพาราบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดชัยนาท

Land Development Department
2003/61 Phahonyothin Road.
Lard Yao, Chatuchuk, Bangkok 10900
Call Center : 1760
www.idd.go.th

DOWNLOAD